

RUDIMENTA HISTORICA,

Sive brevis, facilisque

METHODUS

Juventutem Orthodoxam notitia
historica imbuendi,

PRO GYMNASII SOCIETATIS JESU.
AUCTORE

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM PRIMUM,

Historiæ Biblicæ.

Cum Privilegio Sacrae Caesaræ Regiæque Majestatis.

Convent

Cebrius

Biblioteca 12
ASTRA, Sibiu

22

P.C.N.

05

T1-238

CLAUDIOPOLI,

TYRIS ACADEMICIS SOC. JESU.

ANNO M. DCC LXX.

48

PRÆFATIO.

Utubrationem hanc, & quæ deinceps
 DEO auspice typis vulgabimus, non
 Eruditorum, sed tyronum duntaxat usui
 destinamus compendiaria quadam ostensa via, quam hi
 sine pensi scholastici alias persolvendi, detrimento inof-
 fenso possint pede decurrere. Hinc Methodo usi sumus,
 jam olim a Ven. P. Canisio nostro usurpari solita, ut-
 pote rudium captui imprimis accommodata. Nec pauca
 hic consulto omisimus, quæ alii fuscè pertractant: multa
 etiam cursim, ac breviter attigimus, quæ prudens Præ-
 ceptorum supplebit industria, discipulorum orexim ita ex-
 citando, ut nimia rerum copia nauseam ne moveat. Ad-
 dita quoque suis sunt locis Historica quædam observatio-
 nes, ut Juventus jam nunc assuescat, non in nuda dun-
 taxat rerum narratione, velut cortice barere, sed ipsum
 adeo nucleum, sub ea latentem, vestigare, utilissima rectè
 & sentiendi, & vivendi documenta inde eruendo. Cæ-
 terum usus ipse ac experientia docebit brevi, quid hisce
 Opusculis addendum, quid demendum videatur. Nobis
 sufficiat Methodum præbuisse, qua rudis adhuc ætas ma-
 nu quasi ducatur ad Historicum illud studium, prope im-
 mensum, alacriter ingregiendum. De Chronologia por-
 ro, & aliis, in quibus ipsimet Scriptores hodieum in-
 ter se discrepant, nihil in medium afferemus, quod Au-
 ctorum probatissimorum testimonio confirmari non possit.

Partitio hujus Opusculi.

P A R S I.

De Patriarchis ante Diluvium.

Cap. I. De Creatione mundi, & lapsu Adami.

§. I. Creatio mundi. II. Adami lapsus & supplicium.

Cap. II. De Adami posteris usque ad diluvium.

§. I. De Abele, & Caino. II. De Filiis DEI, & hominum.

P A R S II.

De Patriarchis post Diluvium usque ad Abrahamum.

Cap. I. De Filiis Noemi.

Cap. II. De Turri Babylonica.

P A R S III.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Hebræorum.

Cap. I. De Abrahamo.

§. I. Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

§. II. Ejusdem res gestæ post natum Isaacum.

Cap. II. De Patriarchis Isaac, & Jacob.

§. I. Isaac. II. Jacob.

Cap. III. De Patriarcha Joseph.

§. I. Josephi res gestæ ante venditionem.

§. II. Ejusdem varia fortuna in servitute Ægyptiaca.

§. III. Ejusdem ad summas dignitates promoti præclara facinora.

Cap. IV. De iis, quæ Israelitis a morte Josephi evenêre.

§. I. Israelitarum in Ægypto servitus, & vexatio.

§. II. Liberatio eorundem per Moysen.

P A R S IV.

De Judicibus Israëlitarum, eorumque regimine.

Cap. I. De 40. annorum protectione populi, Israëliti-
ci per desertum Moyse ductore.

§. I. DEI erga gentem Hebræam beneficia.

§. II. Ejusdem cum alia, cum ingrati præcipue
animi crimina.

§. III. Supplicia eidem a DEO irrogata.

Cap. II. De Judicibus post obitum Moyſis usque
ad Gedeonem.

§. I. Joſue. II. Othoniel, Aod, Debora, & Barac.

Cap. III. De 8. Judicibus proxime ſuccedentibus
uſque ad Samſonem.

§. I. Gedeon: II. Abimelech, Thola, Jair, Jephthe,
Abefan, Ajalon, Abdon

Cap. IV. De tribus poſtremis Judicibus.

§. I. Samſon. II. Heli, & Samuel.

P A R S V.

Reges Hebræorum.

Cap. I. De Rege Saule.

§. I. Saulis res geſtæ, ejusque repudiatio.

§. II. Saulis a DEO reprobati facinora.

Cap. II. De Rege Davide.

§. I. Davidis præclara initia, ejusque lapſus.

§. II. Pœnitentia, & vitæ exitus laudatiſſimus.

Cap. III. De Rege Salomone.

§. I. Salomon Regum Sapientiſſimus.

§. II. Idemque inſipientiſſimus.

Cap. IV. De rebus Israëlitarum.

§. I. Novem Reges Israël ſusque ad extirpationem
impiæ ſtirpis Achab.

§. II. Reliqui decem Reges Israëlitarum ſusque ad
regni illius interitum.

Cap. V. De Regibus Juda.

§. I. Duodecim Reges Juda a Roboamo usque ad Ezechiam.

§. II. Octo Reges Juda usque ad captivitatem Babyloniam.

P A R S VI.

De Captivitate Babylonica, & quæ post hanc usque ad Hierosolymam excidium contigere.

Cap. I. De Captivitate Babylonica sub Monarchis Assyriis.

Cap. II. De rebus gestis Judæorum sub Monarchis Persicis.

Cap. III. De iisdem sub Monarchis Græcis.

§. I. Judææ status tempore Alexandri.

§. II. Ejusdem varia fortuna sub Regibus Ægyptiis.

§. III. Sub Monarchis Syriis.

§. IV. Sub hebræis Pontificibus, regium sibi titulum vendicantibus.

Cap. IV. De rebus Judaicis sub Monarchis Romanis:
Appendix de excidio urbis Hierosolymæ.

I S A G O G E,

Sive præviæ quædam Quæstiunculæ
De Historia generatim.

1. Quid est Historia?

Est rerum ab orbe condito ad hæc usque tempora gestarum notitia, & commemoratio.

2. Quotuplex est Historia?

Est præcipue duplex. Sacra scilicet, sive Ecclesiastica, & profana, sive Politica.

3. Quid est Historia Ecclesiastica?

Est notitia rerum, ad Ecclesiam, & Religionem, ejusque cum propagationem, tum insectationem, aliasque hujusmodi vicissitudines pertinentium.

4. *Quid est Historia Politica?*

Est rerum in statu ac ordine Politico, belli pacisque temporibus gestarum notitia.

5. *Cur in Historiæ studium præcipue incumbendum?*

Quia præter singularem animi oblectationem, ad scientias plerasque omnes, imo & quotidianam vitæ consuetudinem non utilis modo, sed plane necessaria est.

6. *Quid ergo potissimum ex Historia discimus?*

Docemur inde: 1. Summam Dei Sapientiam, & Providentiam ubique agnoscere, mirari, atque adorare, utpote quæ in hoc mundi theatro tam mirificos rerum eventus identidem nobis spectandos exhibet. 2. Quanto Deus amore, ac beneficiis bonos prosequi, tutarique; quanto vero odio; ac suppliciis afficere improbos ferius, citiusque semper asseverit. 3. Perpetuæ rerum conversiones ac vicissitudines, quas omnes loquuntur Historiæ, evidenter demonstrant, quam fluxa & inania sint terrena hæc omnia, atque adeo quam parvi, imo nihili facienda. 4. Tam proborum virtutes, quam vitia pravorum, quæ atate nos antecessere, speculi instar nobis sunt, in quo clare dilucideque possimus perspicere quid agendum nobis, quidve cavendum sit &c.

7. *Cur Historia hoc maxime tempore est necessaria?*

Cui, hoc præsertim tam erudito ac delicato sæculo, cum viris honoratioribus versandum est, stupiditatis, atque inscitæ notam effugere vix poterit, nisi Historiarum notitia, non mediocri sit imbutus.

8. *Quibus adminiculis comparanda Historiæ notitia?*

Sedula Magistrorum auscultatione, lectione non vaga & confusa, sed certa & destinata, ac iterata eorum, quæ quis legit, auditque ruminatione.

9. *Quid Tyroni & Candidato Historiæ præcipue attendendum?*

Ut totius Historiæ seriem quandam, ac præcipuas rerum regnorumque mutationes, & temporum periodos cum Chronologia accurate observet. In subsidium

dium quoque vocanda Geographia ; hanc enim , & Chronologiam geminos Historiæ oculos merito quis dixerit. Tandem adolefcentes jam nunc ex actis præsertim memorabilibus observationes varias , & documenta ad mores formandos idonea colligere , atque alieno periculo sapere discant.

LIBER PRIMUS.

Historiæ Biblicæ.

Proœmium

1. *Quibus de rebus præcipue meminit Historia ?*

De iis potissimum , quæ a mundi primordio ad Christi adventum populo evenere.

2. *Unde haurienda Historiæ hujus notitia ?*

Ex veteris testamenti libris , qui Deo dictante , a Moyse , Josue , Samuele , Esdra , aliisque Sacris Scriptoribus sunt literis consignata.

3. *Cur in Sacra Historia primum , ac præcipuum ponendum est studium ?*

Eam ipsam ob causam , quod instinctu , afflatuque divini Spiritus ad nostram institutionem , utilitatem , ac disciplinam sit conscripta.

4. *Sunt ne monumenta hæc Biblica ad Ecclesiam potius , an Politicam Historiam referenda ?*

Ad utramque referri possunt , si eam consideremus statum Hebræorum Ecclesiasticum , ad Ecclesiasticam , si Politicum , ad Historiam pertinebunt Politicam.

5. *Quenam Epochæ in hac Historia potissimum sunt considerandæ ?*

Sequentes sex ;

1. Diluvium anno mundi millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto (1656.)

2. Vocatio Abraham anno mundi bis millesimo centesimo octavo. (2108.)
 3. Exitus Israëlitarum ex Ægypto, anno M. bis millesimo quingentesimo quadragesimo quarto (2544.)
 4. Regni Hebræorum exordia in Rege Saule anno M. bis millesimo nongentesimo sexagesimo secundo. (2962.)
 5. Captivitas Babylonica anno M. ter millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto. (3446.)
 6. Christi Nativitas anno M. quater millesimo quinquagesimo tertio. (4053.)
6. *Quot partibus constat hac nostra Historia Biblica?*
 Sex, quæ fere cum totidem mundi ætatibus usque ad Christum natum congruunt, suntque sequentes;
1. Ætas Patriarcharum ab Adamo ad Diluvium complectebatur annos sex, & quinquaginta supra mille sexcentos. (1656.)
 2. Ætas Patriarcharum post Diluvium usque ad vocationem Abraham numerabat duos, & quinquaginta annos ultra quadringentos. (52.)
 3. Ætas reliquorum Patriarcharum usque ad profecti-
onem ex Ægypto, continebat sex, & triginta annos supra quadringentos. (436.)
 4. Ætas Judicum a Moyse usque ad Reges fuit quadringentorum ac duo de viginti annorum. (418.)
 5. Ætas Regum a Saule usque ad Captivitatem Babyloniam definiebatur annis quadringentis octoginta quatuor. (484.)
 6. Ætas Ducum, & Sacerdotum a Captivitate Babylonica usque ad Christum natum, sexcentis ac septem annis absolvebatur. (607.)
- Universe fluxerunt anni quater mille quinquaginta tres. (4053.)

PARS PRIMA.

De Patriarchis ante Diluvium

In sequentibus duobus capitibus agetur. 1. de
Creatione Mundi, deque lapsu, & pœna Adami.
2. De posteris Adæ ante Diluvium.

CAPUT. I.

De Creatione mundi, & lapsu Adami.

§. I. Creatio mundi.

1. *Quis mundum hunc condidit?*

Deus cœlum & terram, & quicquid utriusque ambitu continetur, e nihilo produxit sex dierum intervallo, etsi puncto temporis omnia absolvere potuisset. Ac prima quidem die lucem, altera Firmamentum condidit: tertia aquas secrevit a terra, quam herbis, ac stirpibus convestita, omne genus frugum jussit progignere. Die quarta sol & luna cum stellis: quinta pisces & volucres, sexta quadrupedia, & reptilia omnis generis, ac tandem homo velut Microcosmus, seu rerum omnium aspectabilium breve quoddam, ac mirabile compendium est productus.

2. *Quomodo DEUS Adamum produxit?*

Corpori e terra formato immortalem inspiravit animam; cui Divinitatis suæ quasi sigillum, & Imaginem ita impressit, ut tres unius animi Facultates, tres unius DEI Hypostases quodammodo exprimerent.

3. *Quid DEUS die septimo a mundi productione perro egit?*

A novis dein rebus condendis cessavit, diemque hunc *Sabbathi*, hoc est, *Quietis*, sibi sacrum esse voluit, donec Sabbathi loco diem Dominicam, qua Christus suo ad vitam reditu mundum reparavit, celebrari jussit.

§. II. Lapsus & pœna Adami.

1. *Equisnam erat locus Paradisus?*

Hortus erat longe amœnissimus, omnibusque deliciis affluens; DEI ipsius manu confectus, in quo dum præcipue arbores eminebant: altera Vitæ, altera Scientiæ boni & mali appellatæ. Huc Deus Adamum transfudit, facta potestate omnibus horti fructibus vescendi, unica duntaxat arbore Scientiæ excepta, de qua nequid decerperet, sub mortis pœna vetuit, fidei ejus, ac obedientiæ periclitandæ causa.

2. *Ubinam, quoque modo Evam condidit?*

In Paradiso Adæ dormienti costam exemit; atque ex ea Evam formavit, comparem, & adjutricem Adamo futuram.

3. *Qui vero his tantis beneficiis ambo respondere?*

Pessime; Eva enim fraude mali Genii, ex serpente loquentis, inducitur, vetitum gustavit pomum, & virum, idem ut faceret, pellexit.

4. *Qua demum ratione Veterator ille pomi prohibiti esum Evæ persuadere potuit?*

Assaveraverat mendacissimus sycophanta: nequaquam ob degustatum fructum morte, uti Deus minatus fuisset, eos mulctatum iri; quin potius plenam rerum omnium notitiam adepturos, Deoque ipsi fore simillimos.

5. *Quæ pœna banc culpam excepit?*

Ambo innocentæ veste spoliati, mox suam & viderunt, & erubuerunt nuditatem, quam proin connexis ficum foliis obtectum ibant. Exin Deus, auditis, rejectisque putidis, eorum excusationibus, suam utrique denunciavit pœnam, ac Evam quidem liberos suos cum dolore parituram, virique sub imperio, ac potestate futuram; Adamum vero, postquam vitæ salimenta e terra sterili ac spinosa multo cum sudore ac labore collegisset, moriturum tandem, cum uxore & omnibus posteris, ac in eam, unde ortum traxisset, terram reversurum. Sub hæc ambo Paradiso æternum proscripti,

pti, posteritatem omnem in commune secum pertrahere exitium,

CAPUT II.

De Posteris Adami usque ad Diluvium

§. I. De Abele, & Caino.

1. *Qui, qualesve hi ambo fuerint?*

Adami uterque, Cain major, Abel minor nati filius erat: hic pascendis gregibus, ille agris colendis operata dabat: Abel summa erat integritate, ac innocentia: Cain contra perversis omnino moribus, Abel optima quaque Deo in sacrificium obtulit; Cain deteriora selegit; hinc Deo acceptissimum erat Abelis sacrificium; Cain vero invisum prorsus & ingratum. Id quod tantam in hujus pectore concitavit invidiæ flammam, ut fratrem de medio tollere decreverit; quem proinde amica in speciem invitatione in agros prolectum, crudelissime trucidavit.

2. *Quid perpetrata hac caede Caino evenit?*

Ob immane hoc Parricidium a Deo vehementer objurgatus, non tantum poenitentis animi signum non dedit, sed spe omni Divinæ clementiæ abjecta, vagus ac profugus, quoad vixit, oberrabat; donec tandem a Lamecho, abnepote suo, in sylva pro fera habitus, jaculo est transfixus.

§. II. De Filiis DEI, & Filiis hominum.

1. *Quinam erant Filii DEI?*

Adamo in Abelis locum natus est Sethus, Deo ob virtutis ac pietatis studium apprime charus: cujus Posterii erant Patriarchæ illi, qui una cum Filiis, partim ob Sethum, stirpis suæ auctorem pientissimum, partim ob suammet virtutem Filii Dei sunt appellati.

2. *Quinam ex his præ cæteris memorandi sunt?*

1. Enos, Sethi filius, qui primus Deum publicis, solemnibusque cæremoniis ac ritibus venerari cepit. 2. Enoch, qui ob eximium ævitæ religionis studium, & sum-

summam cum Deo familiaritatem, vivus ex hominum cœtu divinitus est sublatus. 3. Mathusalem, qui vivendi limites, cæteris mortalibus a Deo præstitutos, longe supergressus, annos vixit nongentos sexaginta novem.

3. *Quosnam facer Historicus Filios hominum appellat?*

Impii Caini progeniem. Canus hic primam urbem condidit, a filio Henoch Henochiam appellatam. Jubal musicam ejusque frater Tubulcain ferrariam, soror vero Noema lanificium invenit. Venatoriam primus exercuit Lamech, longe diversus a Lamecho altero; Noëmi Parente.

4. *Qui Filiis DEI convenire potuit cum Filiis hominum?*

Sethi nepotes cum fœminis, a vitiosa Caini stirpe oriundis, inauspicata inire connubia, e quibus prognati Gigantes, fœdissima illa scelerum monstra: quorum improbitas usque eo invaluit, ut orbis universus tunc mera esset vitiorum sentina, non nisi ultricibus Diluvii aquis eluenda. Unus Noëmus tot inter malos bonus, & in obsequio Dei constans perstitit.

§. III. Diluvium.

1. *Quenam Diluvium antecessere?*

Noë, vir justus ac pius, quingentos tunc annos natus, arcam, seu navim prægrandem, trecentos cubitos longam, latam quinquagenos, ac trecentos altam, a Deo jubetur construere, in quam se ipse cum suis, ingruente cataclysmo, tuto possit recipere. Centum ipsos annos in ea fabricanda Patriarcha posuit; idcirco passim ab omnibus Indibrio habitus; tanquam delirus senex.

2. *Quid confecta demum arca contigit?*

Noë comportato undique necessario comœatu, & pabulo, ex omni genere animalium, aquatilibus exceptis, immundorum quidem bipa, mundorum vero septena in arcam, Dei jussu, & Angelorum subsidio, introduxit; in quam ubi & ipse dein cum conjuge sua, & tribus filiis Semo, Chamo, & Japheto, horumque uxoribus pedem intulit, Deus ostium foris occlusit.

2. *Quid*

3. *Quid ipso Diluvii tempore factum?*

Quadraginta dies, noctesque continui non tam imbrēs, quam rivi aquarum, ruptis cœli cataractis, præcipitârunt, marisque insuper omnis, & quidquid aquarum in terræ visceribus latebat, tanto se impetu effundere, ut non orbem tantum universum inundârint, sed & altissimos montium vertices quindecim cubitis supergressa quidquid hominum, pecorumque terram hanc incoluerat, submerserint, solis iis, quos arcæ Deus incluserat, salvis relictis, anno ab orbe condito sexto & quinquagesimo supra millesimum sexcentissimum. (1656.)

4. *Quam tandem tragedia hac catastrophæ habuit?*

Centum & quinquaginta diebus elapsis, quibus totus terrarum orbis immensi oceani instar undique resagnaraverat, Deus immisso vento calido, ac vehementi, aquas sensim ita imminuit, depulitque; ut arca post mensem a cœpto diluvio septimum in Armeniæ montibus conquieverit. Inde quarto post mense Noëmus primo corvum, qui tamē carne, credo morticina illectus, reversus non est: deinde columbam post dies septem exploratum miserat, quæ, cum non haberet, ubi pedem figeret, arcam mox repetiit: septima post die denuo dimissa, virentem olivæ ramum retulit, pacis, & cessantis exundationis argumentum. Perstitit nihilominus in arca septem alios dies Noë. Cumque columba, quam tertium ablegarat, non rediisset, tandem ex arca, ubi per annum delituit, cum omnibus suis egressus, sacrificium Eucharisticum obtulit, Deo tantopere acceptam, ut promisso sanciverit, se nunquam deinceps mundum simili eluvione castigaturum, ejusque rei perenne signum fore arcum cœlestem. (1657.)

Observationes ad primam Historiæ

Biblicæ partem.

1. *Cur DEUS ab Adamo, mundoque dein universo tam severas expetiit penas?*

Ut omnes Adæ Posterâ commonefierent, quam grande,

de, nec una piandum morte sit nefas, Deo ipsi esse refractarium, ejusque voluntati, atque imperio sese opponere.

2. Nullusne clementiæ Divinæ locus fuit in pleſtendo Adamo?

Imo longe maximus: nam vel ante denunciatum supplicium, Christum humani generis vindicem, ac liberatorem venturum promisit, qui malo huic remedium præsentissimum allaturus esset.

3. Quodnam, & apud quos erat regimen Politicum ante Diluvium?

Patriarchæ suam quisque familiam regebant. Caini vero Posterì, cum primi urbes frequentare cœperint; Rempublicam ordinasse, communibusque temperasse egibus videntur.

PARS SECUNDA.

De Patriarchis post Diluvium.

In sequentibus duobus capitibus recensentur.

1. Tres filii Noë. 2. Ædificatio Turris Babylonice.

CAPUT I.

Tres Filii Noë.

1. Quid de tribus hisce filiis post diluvium memorata dignum occurrit?

Chamns parenti Noëmo, somno, vinoque, cujus vim ignoraverat, sepulto, ac indecenter deaundato, procaciter illulit, erubescens, ac detestantibus fratribus proterviam Semo, & Japheto, quibus proinde Noë, re intellecta, bene precatus, Chami vero stirpem execratus est.

2. Quibus tunc terminis desiniebatur hominum ætas?

Post diluvium ne unus quidem vitam ultra annum quingentesimum produxit; cum tamen prius annos

amplius nongentos plerosque vixisse constat. Imo Abrahami ætate, annis a diluvio circiter quingentis, vix nullus annum ducentessimum complevit. Vita porro, ac viribus hominum horrenda illa eluvione haud parum imminantis, Deus ad imbecillitatis subsidium, vinum, & carnes indulxit, cum antehac nonnisi oleribus, ac leguminibus vesci plerique omnes consueverent.

3. *Num tres filii Noë, uno semper, eodemque in loco, ac regimine habitaverunt?*

Haudquaquam; nam cum hominum numerus ducentos intra annos a diluvio nimium quantum multiplicaretur, alias sibi sedes querere cogebantur, Japheto Europa cum Asia minore; Semo Asia, qua Orientem spectat; Chamo Africa cum Palæstina, & Phœnicia obtigit. Prius tamen, quam omnis multitudo in diversas mundi partes commigraret, vesano prorsus fastu turrim ædificare decreverunt, cujus apex ad cælum usque pertingeret.

CAPUT II.

Turris Babylonica.

1. *Quem successum structura hæc habuit?*

Initio sat prosperum, donec Deus insanam ædificationis arrogantiam castigaturus sermonis commercium inopinato prodigio sustulit, lingua, qua tunc omnes eadem utebantur, in plures divisa. Unde cum alter alterius verba haud amplius posset percipere, cœpto erat desistendum.

2. *Quid exinde consilii cœpere?*

Deductis in universum orbem coloniis, varias mundi regiones frequentare cœperunt; hinc tanta nationum, linguarum, morumque diversitas.

3. *A quo populus electus originem duxit?*

Ab Arphaxado Semi filio & avo Heberi, in cujus familia lingua Hebræa, a quo & Hebræi nomen, ac genus traxere.

4. *Quis urbem Babilonicam condidit?*

Nembrodus Chami nepos, qui homines quæ vi, quæ dolo libertate spoliare, primusque Regios usurpare titulos cepit anno 1879.

Observationes ad secundam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quæ altera hac mundi ætate veram facies erat?*

Admodum tristis; nam paucis, qui virtutem colebant, exceptis, plerique in deterius mutabantur, præcipue cum idolorum cultus cepit introduci.

2. *Quæ Lingue post repentiam illam idiomatum permutationem etiamnum putantur esse reliquæ?*

Sequentes: Hebraica, Græca, Latina, Teutonica, Slavonica, & Tartarica, quæ matrices dicuntur: quod reliquæ inde sint ortæ.

PARS TERTIA.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Israelitarum.

In quatuor sequentibus Capitibus mentio fit 1. De Patriarcha Abrahamo. 2. De Isaac, & Jacob. 3. De Josepho Ægyptiaco. 4. De Servitute Ægyptiaca.

CAPUT I.

De Patriarcha Abrahamo

Prior Paragraphus Abrahami res ante, posterior post natum Isaacum gestas complectitur.

§. I. Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

1. *Qui se habuit Abrahæ e Patria sua in alienas terras migratio?*

Cum Deus Abrahamum non Patrem modo credentium omnium, sed Christi quoque ipsius Progenitorem destinasset, eundem prope septuagenarium e Chaldæa,

patria sua, idolorum cultui dedita, & natali oppido Ur Haranem primum, Mesopotamiae urbem, tum deinde post quinquennem ibidem commorationem, in regionem Chananitidem, ipsi, totique ejus posteritati promissam, migrare jussit, anno ab orbe condito, bis millesimo centesimo decimo quarto. (2114) Paruit utrobique sine mora, & tergiversatione Abrahamus, ad omnem Dei nutum semper promptissimus.

2. *Cur Abrahamus a Lotho sejungi voluit?*

Ad id temporis Loth communibus cum Abrahamo Patruo suo testis, & pascuis utebatur. At cum Vir Sanctus novas identidem rixas suos inter, ac Lothi pastores existere animadvertisset, pacis studio seorsum deinceps habitare statuit. Lothus facta sibi ab Abrahamo optione, quemcunque voluisset, terrae tractum occupandi, regionem longe amoenissimam, Sodomae circumjacentem, sine ulteriore disquisitione elegit, ignarus, quanta inde sibi pericula, malaque imminerent. (2116.)

3. *Quo pacto Abrahamus Lothum, ab hoste captum, in libertatem asseruit?*

Rex Sodomae a quatuor Regibus bello laceffitus, una cum aliis quatuor Regibus, quos in subsidium advocarat, vincitur; captaque urbe Sodoma, Lothus quoque cum suis in servitutem abstrahitur; quo comperto, Abrahamus cum trecentis, ac duodeviginti e sua familia exercitum victorem strenue insecutus, fundit, fugatque; atque ita non Lothum modo in libertatem restituit, sed omnem Sodomis ablatam praedam recuperat. (2118.)

4. *Quid de Abrahamo, & tribus Angelis Sacra Littera referunt?*

Cum Abrahamus sub meridiem fervente solis aestu ad ostium tabernaculi consideret, tres Juvenes (Angeli erant peregrinorum habitu) adventare conspicit; moxque obviam progressus, perofficiose salutat, & prandium sub opacae arboris umbra apparari jubet. Remo-

eis mensis, peregrinorum unus Abrahamo prædicit: Saram uxorem, utut ætate jam provectam, filium enixuram. Ob rei hujus novitatem, atque insolentiam clanculum subrisit Sara: reprehensa igitur ab Angelo; quasi Dei potentie diffidisset. In discessu unus e cælestibus Genius Abrahamo aperit: urbem Sodomam ob nefanda flagitia propediem eversum iri. Ille & Nepotis, & civium vicem misertus, iteratis instat precibus, urbi ut parcat, si deni saltem infantes in ea numerarentur; verum ne res quidem repertis, ultra intercedere ausus non est. (2139.)

5. *Quas pœnas urbs Sodomæ dedit?*

Non hæc tantum, sed & aliæ tres urbes (nam quintæ, Segor nomine, Lotho deprecante, pepercit flamma) ruente de cælo imbre igneo, ac sulphureo, in cineres sunt redactæ. Ex horribili hoc incendio solus Loth, ejusque uxor, ac filiarum duæ ab Angelis prope per vim sunt ereptæ, addito severo mandato, retro ne respicerent; quod quia Lothi uxor, curiositate victa, peni non habuit, in statuam salis est conversa. (2139.)

§. II. Res Abrahami gestæ post natum Isaacum.

1. *Quid de Ismaele memorandum venit?*

Hunc Abrahamus ex Agare ancilla susceperat; verum cum se insolentius efferre, ipsumque adeo Isaacum insectari ausus esset, urgente Sara, nec cælo improbante, una cum Agare matre sua paternis ædibus expulsus est. Fugientes sitis prope confecisset, nisi Angelus monstrata fontis scaturigine, jussisset Agarem filii curam gerere, utpote qui per amplæ familiæ Parens futurus esset. (2141.)

2. *Quale Sacrificium Deus Abrahamo imperavit?*

Ut hi um suum longe charissimum immolaret in monte Moria, quo Vir Sanctus sine cunctatione profectus tridui itinere appulit. Hic primum Isaacus, qui suis ipse humeris ligna portabat, intelligit, paterna sibi manu moriendum. Nec abnuvit, ad omnem Dei, patrisque nutum expeditissimus filius. Jamque aræ im-

positum, ferro appetebat parens, cum cœlesti voce manum cohibere, & filii loco arietem, quem Deo haud dubie providente, vepribus implicatum videt, cedere jubetur, simulque certior sit: tam promptum Deo obsequendi studium eximiis cœli favoribus, Christique ipsius a stirpe sua ortu remuneratum iri. (2163.)

3. *Ubi, & quando Sara mortem appetiit?*

Anno ætatis centesimo vigesimo septimo Hebrone diem suum magno filii, & mariti luctu obiit, sepultaque est in spelunca duplici, quam Abrahamus ab Ephrone Hetheo numerata pecunia emit. (2175.)

C A P U T II.

De duobus Patriarchis Isaac, & Jacob.

Prior Paragraphus de Isaaco, posterior de Jacobo aget.

§. I. Isaac.

1. *Quando, & quamnam Isaacus uxorem duxit?*

Triennio a Saræ matris obitu, cum Isaacus annum ageret quadragesimum, Abrahamus parens Eliezerem, qui rem omnem domesticam summa fide, atque integritate administrabat, in Mesopotamiam, patriam suam ablegat, sponsam ut inde adducat filio. Is longum ingressus iter, tandem haud procul ab urbe Haran ad puteum quemdam constitit, ubi cœlesti, ut erat vir pius, implorato auxilio, eam Isaaco sponsam divinitus destinatam esse intelligit, quæ sibi suisque camelis potum ultra præbitura esset. Præbuit Rebecca Bathuelis Abrahami ex fratre nepotis filia, cui proinde pretiosa, quæ secum ferebat, donaria confestim obtulit. Domo, mensaque exceptus, renuit prius cibum capere, quam demandatæ sibi legationis munere plene perfunctus esset. Re, ex omnium voto confecta, Elizer Rebeccam, forma non minus, quam virtute conspicuam, in Palæstinam deducit, anno ante obitum Abrahami tri-

gesimo quinto, post orbem. conditum bis millesimo centesimo. septuagesimo nono. (2179.)

2. *Quos Isaac filios genuit ?*

Vigesimo demum anno ab inito matrimonio Rebec-
cæ Esavum, & Jacobum enixa est; gemellos quidem,
quippe eodem partu editos, sed habitu corporis, ani-
mique longe dissimillimos. Nam Esau major natu præ-
ter morem aliorum infantium corpore erat hirsuto; Ja-
cob glabro: ille agresti, ferocique ingenio, hic placi-
da, & tractabili indole.

3. *Quo pacto Esau primogenitus jus suum fratri cessit ?*

Cum forte a venatione redux ingenti fame crucia-
retur Esau, lenticulæ, qua tunc frater vescebatur, tan-
to teuebatur desiderio, ut non dubitavit natalem præ-
rogativam Jacobo pulticula vendere. Cujus cessionis,
etiam jurejurando firmatæ, eum postea nimis præi-
tuit. (2213.)

4. *Uter alteri Benedictionem paternam præripuit ?*

Jacobus natu minor, idque non tam astu pio Rebec-
cæ matris suæ, quam arcano Dei consilio. Statuerat
Isaacus decrepita jam ætate senex Esavo, tanquam pri-
mogenito, & familiæ Principi, bene precari; prius ta-
men hunc venatum ire, atque ex ferina præda gratum
palato suo epulum apparare jubet. Quo cognito Re-
becca quoque Jacobo in mandatis dat, ad gregem il-
lico properet, duosque inde hædulos pinguissimos af-
ferat. Hos illa ferinæ in morem exquisite coxit, con-
diitque, atque e pelliculis collare, & manicas fingens
Jacobo tam scite aptavit, ut Isaac, cui præ senio cali-
gaverant oculi, ex hirsutis manibus, & collo Esavum
coram adesse conjectans, licet de voce addubitarit,
Jacobo faustas inter preces Primogeniti jura, &
privilegia impertierit.

5. *Quo animo hunc strophæm Esavus tulit ?*

Iniquissimo hinc præ ira, & indignatione fremere
lamentari, ejulare, tantoque in fratrem odio ferri cœ-
pit, ut eum de medio tollere decreverit.

§. II. Jacob.

1. *Quam viam Jacobus inuit impotenti fratris iræ se subducendi?*

Ex matris consilio, & cum bona Parentis venia in Mesopotamiam ad Labanum avunculum suum confugit.

2. *Quid in hoc ei itinere accidit?*

Cum nocte præventus sub dio pernoctare cogatur, dormienti objecta est Scala mystica a terra ad cælum usque pertingens, per quam cœlestes genii sursum, deorsum commebant; quin Deus ipse supremo gradu consistens, quæ olim Abrahamo promiserat, confirmare denuo, ac rata habere voluit. (2276.)

3. *Quomodo Jacobus ab Avunculo exceptus?*

Ad urbem Haran appropinquanti Rachel occurrit, Patris sui greges pascens: quæ ut primum in Consobri-
ni sui notitiam venit, patrem de re tota certio-
rem fecit. Hic nepotem suum inter amplexus, & oscula do-
mum lætus deducit. Mense ferme exacto Jacob, ut
Rachelis nuptiis potiretur, septennem operam in pa-
scendis gregibus Labano locavit, qui tamen promissis
haud stetit, sed emenso septem annorum spatio, Liam
filiam natu majorem substituit, minorem ea demum le-
ge nuptui daturus, si septem alios annos in famulatu
tutorum se reciperet. Nec conditionem hanc, utut ar-
duam respuit Jacob, amore, quo in Rachelem fereba-
tur amarissima quæque dulcorante.

4. *Quando, quoque cum comitatu domum remigravit Jacob?*

Postquam pro Rachele, & Lia quatuordecim, sex-
que insuper annos pro gregibus redimendis strenuam
Labano locarat operam, in patriam tandem reverti sta-
tuit: cumque de discedendi potestate a Socero impe-
tranda desperaret consulto prius Numine, reque cum
uxoribus communicata, clam iter ingreditur, Socero
ad tondendas oves aliorum tunc profecto; qui tamen
cognita Generi fuga, nimium quantum excandescens,
cum valida suorum manu fugientem celerrime est in-
secutus, pessime haud dubie excepturus, nisi Deus ve-

tuisset, gravius quidquam in illum consulere. Igitur ultra verba processum non est, quibus Labanus Genero suo & furtivam fugam, & sacrilegam idolorum rapinam vehementer exprobravit. Atque ille quidem de fuga facile se purgavit: furti vero a Rachele commissi, penitus ignarus, mortis reum pronunciavit, quicumque demum idola surripuisset. Cum igitur Labanus universam Generi supellectilem frustra excussisset, Rachele idola sub stramenta abdente, post longam tandem altercationem fœdus utrinque sancitur. Redit exinde ad suos Labanus, Jacobus iter cœptum prosequitur.

5. Quomodo fratrem redactum excepit Esau?

Statuerat homo effernus, vitam eidem eripere tametsi hic, missis etiam legatis, ac muneribus adventum suum humanissime, amicissimeque nuntiari jussisset. Quadringentos Esau armaverat viros, quo nuncio consternatus Jacob, suppetias à cœlo supplex petit, atque ut iram fratris placaret, nova destinavit munera, agmenque in tres partes divilit. Inde precibus de nocte intentum cœlestis Genius virili specie ad luctam provocat. Nec certamen detrectat Jacob ad dilaculum usque, læso licet, ac enervato femore, strenue colluctans cum personato Palæstrita, quem non ante dimisit, quam sibi bene precatus fuerat. Exinde Jacob appellatione sane gloriosa, *Israel*, seu *Prævalens Deo*, cognominari cœpit, simulque divinitus est edoctus: nulli deinceps mortalium succubitorum, postquam Superis ipsis invictas probasset vires. Nec multo post Esau, armatis stipatus, in conspectum venit; qui tamen singulari fratris modestia, & comitate ita fuit delinitus, ut immemor omnis vindictæ, Jacobum amicissime sit complexus. 2296.

6. Quot filios Jacob in Mesopotamia suscepit?

Undecim, cum filia unica, cui Dinæ nomen. Filiorum hæc sunt nomina: Ruben, Simeon, Levi, Judas, Issachar, Zabulon, Dan, Nephthali, Gad, Aser, Joseph, quem

quem ultimum Rachel peperit, & aliquot post annis Benjaminum, ex cujus partu decessit haud procul ab urbe Betlehem.

C A P U T III.

Josephus Patriarcha.

Hic nota primo: variam Josephi fortunam ante servitutem Ægyptiacam. 2. Eiusdem servitutem, & captivitatem in Ægypto. 3. Honores eidem postea delatos.

§. I. Varia Josephi fortuna ante servitutem Ægyptiacam.

1. *Cur Josephus in tantam fratrum offensionem incurrit?*

Tribus de causis. 1. Quod præ cæteris tenerius amaretur a parente, qui togam ei polimitam conficiendam curavit. 2. Quod fratres suos nefarii cujusdam criminis apud parentem accusarit. 3. quod ob narrata quædam somnia dominatum affectare videretur.

2. *Quid igitur somniabat?*

Putabat se una cum fratribus suis in agro manipulos colligare, ac suum quidem manipulum itetisse erectum, reliquis circum circa, adorantium ritu, aristas incurvantibus. Alias a sole ipso, ac luna, & stellis undecim adorari se, in somno sibi videbatur. Quæ cum fide, ac mente optima narraret, invidos fratrum animos tantopere exacerbavit, ut in ejus necem conspirarint.

3. *Num conceptum animo facinus perpetrare sint ausi?*

Id quidem fixum illis ac statutum erat, sed cruento eorum consilio intercessit Ruben, natu maximus, qui fratribus auctor fuit, ut Josephum, tum forte parentis jussu ad ipsos invisentem, in proximam cisternam detruderent. Quod eo fecit consilio, ut clam inde ereptum ad patrem posset reducere.

4. *Quamdiu Josephus in cisterna delituit?*

Exiguo admodum tempore; nam cum paulo post negotiatores quidam Ismaelitæ illuc in Ægyptum tenderent, Juda auctore e fovea extractus, atque iisdem venundatus est viginti siclis, anno mundi bis millesimo

trecentesimo sexto, (2306.) cum annum ageret decimum septimum.

5. *Qui vero facinus tam atrox parentem celare potuerunt ?*

Novo scelere commenti sunt, Josephum cruentæ bellæ in prædam cessisse. Missus proinde inauspicati nuncii bajulus, qui fratris tunicam hædino tinctam sanguine exhiberet, ex cujus aspectu miserandus senex luctu prope contabuit.

§. II. *Josephi servitus, & captivitas in Ægypto.*

1. *Quorsum ab Ismaelitis illis mercatoribus abductus est Joseph ?*

In Ægyptum, ubi venditus est Putiphari, nni e præcipuis Regni Proceribus, quem Josephus mira in rebus agendis dexteritate, fide, ac prudentia brevi ita sibi devinxit, ut, homo licet externus, ac servituti addictus, rem omnem domesticam administrare juberetur.

2. *Num diuturna hæc erat prosperitas ?*

Fuisset, nisi Heræ calumniis appetitus, Heri quoque sui gratia repente excidisset. Nam cum Putipharis uxori, ad scelus iterum, iterumque pellicienti, fortissime semper restitisset, ac demum pallio quoque, quod procax fæmina prehenderat, in impuris manibus relicto, aufugisset, illa amore in furorem verso, non dubitavit juvenem castissimum attentati flagitii reum agere apud maritum : qui vehementi ira, atque æmulatione incensus, illico insontem in carcerem, & vincula abripi jussit.

3. *Quid hoc in carcere accidit ?*

Forte in eundem carcerem Pharaonis jussu compacti sunt duo Ministri Regii, quorum alter pocillatoribus, alter pistoris præerat. Illi in somnis objecta erat species vitis, cum triplici palmitè, gemmantis primum tum florescentis, ac uvas tandem maturas protrudentis, e quibus liquorem in calicem exprimere, Regique porrigere sibi videbatur. Hic vero per quietem tria vidit canistra, capiti suo imposita, e quorum supremo ci-

bos

bos varios, arte pistoria confici solitos, volucres furripiebant. Inde Josephus conjecit: hunc elapso triduo ad suspendium; illum ad pristinum suum munus evocatum iri; quem proinde rogavit: miseri, ac innocentis patrocinium apud Regem suscipere ne gravaretur. Dicta probavit eventus, nisi quod pocillatore datæ fidei oblito, Josepho duos, & amplius annos hærendum in carcere fuerit.

4. *Qua tandem occasione Josephus e vinculis est exemptus?*

Vidit Pharao per somnium septem vaccas præpinq̃ues e Nilo emergere, quas aliæ septem strigosæ, & macilentæ, identidem exortæ, devoraverant. Ad hæc septem spicæ plenæ, optimæque uno culmo pullulare videbantur, quas totidem graciles, & afflatæ uredine absumpsere. Cum de somniis hisce nemo unus aptam facere conjecturam posset, is, qui Pharaoni a poculis erat, sui jam tandem memor Interpretis, Regem monet: esse in carcere Juvenem, divinandi apprime peritum, quem is protinus in aulam acciri iussit.

5. *Quomodo hæc somnia interpretatus est Joseph?*

Ajebat: septem vaccis obelis, uti & spicis plenis septem totidem annos fertiles portendi, quibus septem alii steriles, ac macilentis bobus, ac spicis præsignati, successuri essent. Opus proinde fore, ut omne frumentum, annis fertilibus redundans, congeratur in horrea, ingruente annonæ inopia prodendum.

§. III. Josephus ad amplissimos honorum gradus evehctus.

1. *Quo præmio Pharao Josephum remuneratus est?*

Non rei solum frumentariæ, sed toti eum Ægypto vicaria cum potestate præfecit. Igitur Regiis decoratum insignibus currum suum conscendere, & triumphali cum pompa circumduci iussit, præcone proclamante, flexo ut omnes poplite Ægypti Pro-Regem, imo & Conservatorem mundi venerarentur.

2. *Qui suum hoc munus Josephus obiit?*

Summa integritate ac sapientia, maximoque Regii

erarii emolumento. Nam cum elapso fertilitatis septennio non Ægyptus modo, sed vicinæ quoque Provinciæ annonæ difficultate laborare cœpissent, omnes ad frumenta emenda certatim in Ægyptum contendebant, quo & Jacob denos misit filios. Qui ubi supplices stitere se Principi, ab hoc mox agniti sunt; quin tamen fratrem illi suum agnoscerent.

3. Quo vero vultu eos excepit Joseph?

Peregrinum, ac ignotum se simulans, vultu ad severitatem composito, exploratores compellabat, in custodiam tradendos. Illis contra asseverantibus, unius se parentis filios e Chananitide regione adventare, fratre natu minimo domi relicto. Hunc ipsum ad rei veritatem comprobendam coram sibi sisti voluit. Ad postulatū hoc prorsus inexpectatum stabant omnes attoniti, veterisque delicti redeunte memoria, crudelitatem in fratrem olim exercitam, tantæ modo calamitatis causam mutuis lamentis querebantur. Ea commemoratio Josepho lacrymas vel invito excussit, quas ut liberius funderet, paulisper recessit, moxque reversus, Simeone in vinculis retento, reliquos domum misit cum tritico & pecunia, quam frumentariis in saccis clam reponi jussit, addito severo mandato: Beniaminum ad se ut quam primum adducerent.

4. Num Beniaminum a se dimisit Pater?

Diu tergiversanti tandem fames, atque iterum filiorum preces assensum extorsere; Juda pro Beniamini reductione vadem se ultro offerente.

5. Nunquid ex sententia successit altera hac profectio?

Recta in Principis palatium deductis lautum apparatur convivium; cumque dein Pro-Rex ipse comparuisset, prono in terram vultu eum venerabantur, quos ille perbenigne accipiens, multa de parente sciscitatur. Sed nihil æque Josephi animum commovit, ac Beniamini fratris sui uterini aspectus; unde prorumpentibus denno lacrymis vultum avertere, & in secretius sese abdere cubiculum cogebatur. Paulo post mensæ

accumbitur, ac reliquum diei tempus hilare, jucundeque traducitur. Cum abiturum die postero pararent, secos frumento impleri; pecuniamque, ut nuper, reponi iussit, scypho argenteo in Benjamini saccum inserto.

6. *Quæ illis molestiæ ob ipsum tunc scyphum exhaurienda erant?*

Iter jam ingressos Oeconomus Pro-Regis iussu præpropere insequitur; poculum, veluti furto ablatum repetiturus. Nemo libi tanti facinoris conscius erat. Verum dum sarcinæ excuciantur: ecce tibi! in Benjamini sacco repertus est scyphus incredibili omnium luctu, & consternatione. Igitur Benjaminus in urbem captivus abstrahitur, quem cæteri omnes sequuntur; delicti fraternali veniam deprecatori. Præ reliquis Judas voce lamentabili Pro-Regi exponit: quo pacto Benjaminum certo reducturum se spondisset parenti, haud dubie morituro præ merore, si nunc Benjaminus, ut olim Josepho, orbandus esset. Hic vero cohibere se ultra non potuit Joseph. Igitur Ægyptiis abscedere iussis in has voces, largo permittas fletu, erumpit: *Ego sum Joseph Frater vester, quem Ægyptiis vendidistis, nihil a me metuendum vobis.* Singulos dein suavissime complexus, ubi rei novitate perterritos videt, prorsusque attonitos, inde eos potissimum consolatur, quod hæc omnia evenissent sapientissimo Dei consilio in Ægyptum se præmittentis, ut eorum, multorumque saluti consuleret. Irent igitur sine mora, & cuncta nunciarent parenti, huncque cum suis omnibus in Ægyptum deducerent.

7. *Quis accepto hoc nuncio animus fuit Jacobo?*

Profundo velut e somno excitatus Senex adduci vix potuit, ut crederet: at ubi currus, jumenta, cæteraque itineris subsidia coram inspexit, totus cepit reviviscere, moxque cum suis ad longum, & laboriosum iter latus, & alacer se accinxit, ut Josephi, quem pridem extinctum putabat, aspectu desideratissimo trui liceret. (2329.)

8. *Quæ*

2. *Quæ Jacobi in Ægypto fuit fortuna?*

Non solum a Josepho mutuos inter amplexus, & manantes præ gaudio lachrymas, sed a Rege ipso honorificentissime est exceptus, qui regionem Gessenam, frugum fertilissimam, pecorique pascendo aptissimam habitandam concessit, ubi Jacobus annos decem & septem commoratus anno ætatis quadragesimo septimo supra centesimum e vita migravit, fausta precatione filiis prius omnibus impertita. Præcipue vero Josephum est obtestatus, suum ut cadaver in regione Chanaanitide avito monumento inferendum curaret; id quod præstitum maximo cum apparatu, & magnificentia anno mundi bis millesimo trecentesimo quadragesimo quinto. (2345.) Josephus porro supremos inter Aulæ honores, vitam ad plures perduxit annos, donec anno administrationis Ægyptiæ octogesimo, vitæ centesimo diem obiit, cujus ossa, & cineres post annos amplius tercentos patrio tumulo, uti vivens petierat, sunt illati. Erant Josepho duo filii; Ephraim, & Manasses, quos Jacobus avus perinde, ac reliquos promissæ illius terræ hæredes instituit.

CAPUT IV.

Servitus Ægyptiaca.

Hinc recensenda primo Hæbræorum vexatio regnante Pharaone alio. 2. Moylis ad eum Legatio.

§. I. Hæbræorum afflictio.

1. *Quæ fortuna a morte Josephi usi sunt Hebræi?*

Oppido adversa: nam mortuo Rege illo, gentis Hæbrææ perstudioso, Pharaos alius Ægypto imperavit, Israelitis longe infensissimus, quos supra, quam dici potest, cœpit affligere, veritus: ne gente hac extera prope in immensum excrecente, sibi tandem, suisque securis esse non liceret: unde stirpem hanc longe invissimam radicitus parabat excindere. (2451.)

2. *Quibus id artibus perficere tentavit?*

Principio Hæbræos duris cœpit laboribus exercere

cerum cum inde vegetiores multo, fecundioresque fieri animadvertisset, mares omnes, simul ac editi in lucem essent, ab obstetricibus Ægyptiis necari iussit. His vero tam crudeli imperio minime obtemperantibus, novo sanxit edicto: ut infantes masculi omnes, recens nati, aquis suffocarentur.

3. *Qui igitur Moyses parvulus evasit?*

Mater; cui Jochabed nomen, tribus hunc mensibus domi suæ clam educaverat: verita dein, ne res patefieret, fiscellæ scirpæ, bitumine oblitæ, impositum Nilo committit.

4. *Num aquis haustus est infans?*

Divino factum consilio, ut eo ipso tempore Pharaonis filia ad Nili ripam deambulans, fiscellam, carici adhaerentem, ad se deferri iusserit, qua aperta, cum bellissima specie pusionem vagientem invenisset, conductâ nutrice, eadem illa, quæ pepererat, solícite educandum; indeque in Aulam translatum Ægyptiis excolendum literis curavit. (2464.)

§. II. *Moylis ad Regem Pharaonem Legatio.*

1. *Quamdiu Moyses in Aula Regia est commoratus?*

Ad annum usque ætatis suæ quadragesimum, mundi bis millesimum quingentissimum tertium (2503.) quo ex Ægypto in regionem Madianitidem profugus, Jethroni socero suo in pascendis ovibus quadrageariam locavit operam.

2. *Quomodo inde evocatus fuit ad populum Israeliticum ab Ægyptiorum servitute vindicandum?*

Ad Horebi montis radices gregem forte pascenti, Deus in Rubo flagrantem quidem, nec tamen deflagrantem, spectandum se obtulit, iussitque Pharaonem adire, & suo ei nomine populi Hebræi missionem imperare. Ad quod munus rite obeundum Deus virtutem ei, potestatemque extraordinariam, ac fratrem insuper Aaronem comitem, & adiutorem addidit. (2543.)

3. *Quem ex hac sua Legatione fructum tulit?*

Nullum penitus; quin potius versa & mutata in pe-

jorem partem sunt omnia. Nam Pharaο vehementiore inde ira accensus Israelitas novis obrui laboribus, ac verberibus mactari jussit.

4. *Quibus porro machinis obstinatum Regis animum expugnare sunt adorti?*

Decem intentarunt plagas, alias aliis graviores, quibus tamen obfirmatum tyranni pectus magis semper, magisque obduruit, percalluitque.

5. *Quenam hæc plaga?*

Principio Nilus, & aquæ Ægypti omnes, in sanguinem mutatz computruere, piscibus pariter extinctis.

2. Incredibilis ranarum copia in mensas, lances, patenas, lectos &c. involans longe omnia, lateque fœdabat.

His succedebant 3. inmensa ciniphum, seu culicum pungentium examina. 4. Muscarum multo molestissimarum numerus sine numero. 5. Contagiosa pecorum lues. 6. Venenatz pustulæ, & turgentia hominum ulcera. 7. Grando horribilis stragem, & vastitatem inauditam afferens. 8. Locustarum multitudo reliquum depascentium. 9. Tenebræ triduanæ tam spissæ, ut manibus contrectari possent. Hæ tamen plagæ omnes ferreum Pharaonis animum adeo non emollierunt, ut indurarent magis.

6. *Quodnam Moyseſeſ mandatum ante plagam decimam accepit a Deo?*

Ut Israelitæ per suas quisque familias agni cæsi sanguine postem utrumque cum superliminari conspergerent, sicque ædes suas ab Ægyptiorum domibus distinctas plaga imminente eximerent.

7. *Quanam decima, eaque postrema fuit plaga?*

Sub mediam noctem, Angeli, facto a Regis filii cæde exordio, primogenitos omnes cum hominum, tum jumentorum contrucidarunt.

8. *Num victas tandem manus dedit Pharaο?*

Moyſen, & Aaronem vehementer ipse urgebat; imo & rogabat, nulla ut interposita mora cum suis omni-

omnibus abitum maturarent, ne forte graviora sibi subeunda forent supplicia. Igitur Israelitæ ad sexcenta virorum millia, non annumerata imbelli mulierum ac parvulorum, vulgique promiscui turba, ex Ægypto, ubi annis ducentis, & quindecim diversati sunt, demigrarunt, pretiosis ditati spoliis, vasis videlicet aureis, & argenteis, variaque supellectili, quam ad solemne Sacrificium Deo offerendum mutuati sunt ab Ægyptiis. (25+4.)

*9. Nihilne turbarum concitavit Pharaon post
Hebræorum discessum?*

Cum tertio post die, quam abierant, comperisset Israelitas nil minus, quam reditum meditari, suæ illum indulgentiæ pœnitere cœpit. Quocirca ingenti cum exercitu fugientes persecutus, pauloque post affecutus, victoriam spe devoraverat, quod Hebræi hinc mari Erythræo, inde hostibus cingerentur. At spes eum sua frustrata est, nam ut primum Moyſes mirifica sua virga mare percussit, continuo aquis gemini instar muri utrinque suspensis, multitudini universæ siccom aperuit tramitem, quo tuto transire omnes possent. Tentsbat id ipsum Pharaon cum suis, verum longius progressos, mare cœnantis denuo fluctibus ita obruit, ut e tanto exercitu ne cladis quidem nunciuſ superesset. (25+4.)

**Observationes ad tertiam Historiæ
Biblicæ partem.**

1. Quid in rebus gestis Patriarcharum præcipua consideratione dignum occurrit?

Mirus Dei amor, cura, & providentia, qua suos, ac Josephum præcipue Ægyptium tot inter discrimina, casusque varios paternæ sane sollicitudine fovere, ac protegere consuevit.

2. Cur Abrahamus credentium Pater nuncupatur?

Ob fidem, quam Divinis semper pollicitationibus præstatit integram; promptamque, tametsi magnæ non raro difficultates sese offerrent.

3. *Quæ porro vis inerat paterna illi Benedictioni, quam a fratre sibi præceptam tantopere doluit Esau?*

E Sacrorum Interpretum sententia, præter alias prærogativas Divina insuper illa promissa de venturo olim Messia transferebantur a parente in filium, qui hoc pacto in album Progenitorum Christi quodammodo referebatur.

4. *Cur Deus Hebræos in Ægypto tot premi calamitatibus est passus?*

Cum ad horum fidem periclitandam; tum ad eorundem animos per adversa tenacius sibi agglutinandos; tum etiam ad imminentes olim Ecclesiæ suæ afflictiones præsignificandas: e quibus tamen eam perinde, atque antehac Israelitas, mirabiliter esset crepturus.

5. *Quis tertia illa mundi ætate cum sacra, tum profana Republica status erat, & conditio?*

Profana per alia; atque alia Regna, in Græcia præfertim, recens fundata, magnum cœpit incrementum. Imperium Assyricum, Ægyptium, Chivense, Scythicum, aliaque, prioribus jam sæculis stabilita, in suo perstabant vigore. Sacra porro Respublica, e paucis admodum Membris, Patriarchis nempe, horumque familiis constabat, cæteris terrarum incolis, si Israelitas, aliosque perpaucos exceperis, deterrima idololatriæ caligine involutis.

PARS QUARTA.

De Judicibus Israelitarum.

In 4. sequentibus Capitibus consideranda, primo: Hebræorum per desertas solitudines quadraginta annorum prosectio, Moyse Ductore. 2. Eorundem in Palæstinam, Josue præcunte, deductio. 3. Res gestæ Gedeonis, aliorumque Judicum, qui proxime successere. 4. Facta Samsonis, Heli, & Samuelis.

CAPUT I.

Israelitarum per loca deserta profectio.

Hic exprimenda, primo; Divina erga populum Israeliticum Beneficia. 2. Eiusdem cum alia, tum ingrati præcipue animi crimina. 3. Pœnæ idcirco inflictæ.

§. I. DEI erga populum Israeliticum Beneficia.

1. *Quem Deus Israelitis, per invias solitudines iter facientibus, via Ducem adjunxit?*

Interdium nubes perlucida; noctu vero columna ignea agmen præcedendo viam quasi monstrabat; cumque castra metanda, subsistere: cum progrediendum, prægredi solebat, diurnos arcens calores, & nocturnas pellens tenebras.

2. *Quis tantæ multitudini de necessario comæatu, cibo, potu, vestibus prospexit?*

Hæc omnia Deus multiplici miraculo suppeditavit; nam 1. Quadraginta ipsos annos Manna, mirifici saporis ac nutrimenti, de cælo subministravit, quod ante solis exortum quotidie colligendum, nec in diem posterum servandum erat, præterquam die Sabbathi, quo portio duplex in duos seponebatur dies. 2. Aquæ deficiente, Moyses ex ipsis rupibus prodigiôsæ suæ virgæ percussu fontem elicuit, copiosis, ac perennibus rivis scaturientem. 3. Vestimenta toto illo profectio- nis tempore, usu ac vetustate consumpta non sunt. Nec quisquam morbo tunc tentatus est; unde nec medicamentis erat opus.

3. *Quomodo Deus Hebræos contra hostiles incursus defendit?*

Amalecitiæ transitum iis armata manu tentabant præcludere. Igitur Moyses Josuen cum expedita manu ad subeundam pugnæ aleam præmittit; ipse vero cum Aarone fratre, & Hure sororis suæ marito in montem, ubi pugnantes conspici possent, conscendit, ibique Divinum imploraturus auxilium, in genua supplex procumbit, mirabili prorsus eventu, ac vicissi-

tudine; nam Moyse manus in cœlum levante, vincunt Israelitæ, succumbente vero præ lassitudine, succumbunt & ipsi. Quo animadverso, Hur, & Aaron lassata Moyſis brachia usque eo sustentarunt, dum fulis, fugatisque hostibus, Israelitæ gloriosam victoriam sunt adepti. (25+4.)

4. *Quis favor singularis Israelitis ad montem Sinai obvenit?*

Statuerat Deus, Israelitas præcipuo quodam studio, ac inito etiam cum iisdem fœdere, in populum peculiarem sibi asciscere, ac cooptare, quapropter Sinæ in monte geminas Decalogi tabulas, cœlesti subscriptas manu, Moyſi tradidit, additis pollicitationibus peramplis, si suum & ipsi obsequium, fidemque præstarent. Quadraginta ipsos dies, noctesque in monte Moyſes familiari cum Deo consuetudine utebatur, unde ex ejus vultu tantus cœpit emicare splendor, ut nemo in eum oculos desigere, nec ipse, nisi obducta velo facie, cum aliis agere deinceps posset, ac colloqui.

5. *Quid Moyſi in diuturno illo suo secessu erat negotii?*

Cum Deus peculiari quodam ritu ab Israelitis coli, atque hos inter sedem sibi ac domicilium collocare decrevisset, Moyſen singulatim docuit, quemadmodum Divinum Tabernaculum, sive *Sanctuarium* cum sacro apparatu ac supellestili universa adornandum esset. Tunc *Arca Fœderis*, Candelabrum aureum, geminum Altare, mensa inaurata, cui duodecim Panes mystici imponerentur, vestes item Pontificales, aliæque complura descripta, & designata fuere. Actum quoque de inaugurandis Sacerdotibus, statisque eorundem functionibus, ad quas Aaron cum filiis speciatiim est delectus; de variis tandem Ritibus ac Cæremoniis in rerum Divinarum usu adhibendis.

§. II. *Gentis Hebrææ cum alia, tum ingrati præcipue animi crimina.*

1. *Quomodo, & quoties commurmuravit Israelita?*

1. Ad mare Erythræum, ubi cum hinc aquis, inde ho-

hostili exercitu circumseptos se vidissent, Dzo plane diffisi, proterve, minaciterque cum Moyse expostulare cœperunt, quod in præsentissimum mortis discrimen omnes adduxisset; an enim sepulchra, quæ corpora saltem tegerent; defuissent in Ægypto? an non satius futurum fuisset, ibi servitutem ut ærumnosam, servire; quam hic morte longe crudelissima occumbere?

2. Ad locum, cui Mara nomen, ubi Moyse ligni, divinitus monstrati immissione, amaras & aquas, & animos mitigavit.

3. In deserto Sion, ubi panes, & ollas Ægyptias tumultuose exposcentibus, præter incredibilem coturnicum copiam Manna insuper, cibus longe suavissimus, & delicatissimus, ecœlo est datus.

4. In Regione Raphidim, ubi petra virgæ Mosaicæ percussu vim aquarum ingentem effundens, sitim simul, ac murmurationem extinxit.

5. Post discessum a monte Sina, ob iter toto triduo continuatum, & contra Angelum in nube præcedentem, & contra Moysen Ductorem exortum est populi murmur, quod immisso divinitus incendio sopitum, paulo post vehementius recrudit, tumultuosa plebe pisces, pepones, cepas, & allia Ægypti seditiose deposcente, hæcque hortorum quisquillas Mannæ, pani candidissimo & suavissimo, anteferente.

6. Ob insinceram plerorumque speculatorum, quos Moyse ad explorandam Chananitidem miserat, relationem, totis castris murmur ingens, ac seditio concitata est.

7. Hanc alia haud paulo gravior excepit, quando Core, Dathano, & Abirone terræ hiatu, multisque aliis cœlesti flamma absumptis, tantæ stragis causam omnem in Moysen coniecere.

8. In deserto Cades, ubi ad compescendum sitientis populi murmur, rupes virga Moylis iterato percussa, aquas largissimas hominibus æque ac jumentis propinavit.

9. Tandem , non in Moysen modo , sed & Deum ipsum sacrilegis vocibus insurrexere , acerbè conque-
sti , quod ex Ægypto in vastam hanc , & inhospitam se-
ducti essent solitudinem , ubi nec aquæ potus , nec pa-
nis nisi Maana , quod cibum vilissimum contemptim
vocitabant , suppeteret.

2. *Quid ad montem Sinai deliquere?*

Dum Moyses in monte quadraginta dies, noctesque
Divino fruitur alloquio , populus ille , tot tantisque Deo
nominibus obstrictus , execrando idololatriæ crimine
se contaminavit , vitulum ex auro conflatum Divinis
adeo honoribus prosequendo.

§. III. Hebræorum Supplicia,

1. *Quinam primi , ac singillatim Deo pœnas dedere
in illa solitudine?*

Nadab, & Abiu Aaronis filii , qui, cum ad thus ado-
lendum ignem profanum, contra ac Deus præceperat,
adhibuissent, cœlesti protinus igne, velut fulmine af-
flati, illælis omnino corporibus, vestibusque interiere.
Deo item lapidibus , Deo sic jubente , sunt obruti;
quorum alter lignis colligendis Sabbathum , alter bla-
sphemis vocibus supremum Numen violare est ausus.
Præter hos Maria, Moysis soror, quod fratri obrectas-
set , scdissima infecta est lepra. Quin & Moyli ipsi, ac
Aaroni terræ illius fortunatæ ingressu est interdictum,
ea solum de causa, quod subdubitarint , an Deus po-
pulo tam ingrato, ac rebelli aquas e petra daturus esset

Quæ Deus supplicia populo irrogavit?

Diu quidem justissimum Numen , Moysè deprecante,
vindicem conhibuit manum , sed eo demum pœna fuit
gravior, quo tardior. Ac 1. quidem ob idololatriæ cri-
men , aurci vituli adoratione commissum , ad tria &
viginti millia a Moysè , & Levitis, Dei honorem stre-
nue vindicantibus , contrucidati fuere , aliis non pau-
cis occulta peste sublati.

2. Cum plurimi iter a monte Sina tribus diebus con-
tinuatum , prosequi recusarent , ignis in querulos &
ignas

ignavos cessatores divinitus emissus, extremam castrorum partem cum iis, qui itineris tædio ex omni Tribu substituerant, absumpsit, majorem longe edurus stragem, nisi hanc Moyses precibus suis avertisset. Locus exinde *Incessio* est appellatus.

3. Vix ultrice hac flamma restincta, multa millia, cum Mannæ subeunte fastidio, carnes gulosis appetere, & coturnicibus ingenti copia Divinitus submissis sese ingurgitarent, ingluviem suam morte luerunt; unde illi nomen: *Sepulchra concupiscentiæ* inditum.

4. Cum post duodecim exploratorum e Chananitide reditum, fastidiosus ille populus desperata terræ divinitus promissæ possessione in solitudine mori præoptaret, Deus votum hoc ratum habuit; proindeque rebellibus denunciari iussit, neminem ex omni bellicorum multitudine, qui vigesimum ætatis annum superasset, pedem in Palæstinam illaturum, sed quadraginta annorum spatio post longas viarum ambages in desertis Arabiæ occubituros, Josue duntaxat & Calebo, qui meticulosi animos addiderant, exceptis. Reliqui porro exploratores decem ad aliorum terrorem, & exemplum subita morte sunt extincti.

5. Core, Dathan, & Abiron, atrocissima in Moysen & Aaronem conspiratione conflata, cum domesticorum, & conjuratorum turba, omniq; suppellectili, vasto terræ hiatu, absorbentur, eodemque tempore ducenti quadraginta facinoris socii, dum thus parant incendere, incendiuntur ipsi, flammisque penitus absumuntur. Nec mitius actum cum eorundem fautoribus, tantam suorum cladem Moyse palam exprobrare ausis; quorum fere quindena millia cum tentoriis, cæterisque utensilibus cœlesti incendio conflagrarunt.

9. Tandem, cum querelarum, & murmurationum nullus esset finis, Deus pessimam hanc viperarum progeniem serpentibus ignitis castigavit, quorum morsibus longe plurimi periire. Cæteris, qui ducti pœni-

tia, delicti veniam petebant, præsens remedium attulit serpens æneus. sublimi e pertica conspicuus, cujus vel solo aspectu lethaliter saucii protinus consanvere.

7. Sed nemo Hebræis toto illo peregrinationis tempore gravius nocuit, quam Balaam ariolus, quem cum Balacus Moabitarum Rex ad Israelitas diris devovendos conduxisset, is nihilominus, & Angeli admonitu, & asinæ humana voce colloquentis, objuratione, iisdem vel invitus, Deo scilicet impellente, iterum, iterumque bene precatus esset. Balaco, indignissime id ferenti, postmodum auctor fuit, ut per mulieres Moabitidas, & Madianitidas eos ad lascivos primum amores, dein ad idoli quoque Beelphegor cultum pelliceret. Et vero consilio iniquissimo exoptatus respondit eventus. longe plurimis ad infandos amores, & sacra traductis, in quos Deus tam severe animadvertit, ut exiguum intra temporis spatium quatuor ac viginti hominum millia vel peste, vel furca, vel gladio sint sublata.

C A P U T II.

De Judicibus post obitum Moyſis usque ad Gedeonem.

§. I. Josue.

1. Quis post Moyſis obitum Populo Dei præfuit?

Josue. Hunc Moyſes ipse ex hac vita discessurus, præfecit populo, graviter, severeque admonito, Deo ut fidem semper integram, inviolatamque præstaret, ejusque mandatis sedulo obtemperaret. Supremo deum montis Nebonis vertice conscenso, postquam populo inde universo bene iterum precatus est, terramque illam, quam Numine prohibente, pede non potuit, oculis saltem obiit, perlustravitque, summo omnium luctu, & comploratione excessit e corpore, quod protinus Angeli tumulto, in hanc usque diem incognito, intulere.

2. *Qua ratione Josue cum filiis Israel Jordanum trajecit?*

Memorabili omnino prodigio: nam aquæ, utut maxime id tempotis exundantes, cursum suum omnem usque inhibuere, dum populus universus sicco vestigio in adversam ripam evalit. (1584.)

3. *Quo pacto urbs Jericho capta, & expugnata est?*

Non armorum vi, sed cælesti iterum prodigio: nam ubi Josue Dei jussu Arcam Fœderis, clangentibus buccinis per dies septem, ac die septimo septies circumferri jussit, muri munitissimi ad solum tubarum sonitum & populi vociferationem sponte sua omni ex parte corruerunt. (2584.)

4. *Quid in expeditione contra Regem Adonisedech suscepta memoratu dignum acciat?*

Gabaonitæ Josuem artificioso mendacio circumventum, ad amicitiam secum paciscendam callide induxerant: quapropter ab Adonisedecho, & aliis quatuor Regibus, tanquam hostes & transfugæ, junctis viribus oppugnati, suppetias a Josue petunt, ac impetrant. Hic cum omni suo exercitu ad hostem, qua maxima potuit celeritate, contendens, secundo prælio cum quinque illis Regibus strenue dimicat, veritus tamen, ne die jamjam in vespertum inclinante, nox ingruens, hostes Hebræorum gladiis eriperet, singulari in Deum fide, ac fiducia fretus, solem tamdiu jussit consistere, quoad hostem internecione deleffet. Dictum, factum: ad hominis imperium, obstupefcente universa natura sol subsistens diem horis ipsis quatuordecim producit, donec hoste occisione occiso, vicit, ac triumphum egit Israël. (2584.) Josue porro Chanaanitide in reliquas Israëlitis tribus divisa, provecta tandem ætate vivis excessit.

§. II. Othoniel, Aod, Debbora, & Baracus.

1. *Quis Josue demortuo, Rempublicam administravit?*

Post Josue obitum aliquot annorum Interregnum fuit, Optimatibus, ac Senioribus ad Reipublicæ clavum sedentibus; quo tempore Adonizedech Chana-

æorum Rex a Tribu Juda & Simeonis, Ductore Calebo, acie victus, pedibusque ac manibus mutilatus, talionis pœnam solvit; eodem, quo septem ante Reges affecerat, multatus supplicio. Inde Israëlitarum urbes alias cepere, alias vestigales fecere, felices sane futuri, si in avita semper Religione perstitissent, qua deserta, deseruntur ipsi a Deo. & Chusano Mesopotamiæ Regi in captivitatem traduntur, e qua tamen eos, ubi relipueret, victo ac cæso Chusano eripuit Othoniel, e Tribu Juda oriundus, qui populum rexit annis 40. usque ad annum mundi (2640.)

2. *Quis Othonieli successit?*

Aod, qui Eglone Moabitarum Rege interempto, populum e durissima servitute exemit. Præfuit annos octoginta usque ad annum 2720. Sub hæc tempora Samgar Hebræus sexcentos e Philistæis, latrocinia & prædas agentibus, non aliis armis, quam vomere instructus, interfecit.

3. *Quis tyrannicum Joabini jugum ab Hebræorum cervicibus depulit?*

Debbora, quæ vel imperio, vel certe consilio annis quadraginta cum Baracò populum regebat, & Jabel, virili ambæ animo mulieres. Illa Divino Numine afflata (quippe Prophetis erat) Baracum, Hebræi exercitus Ductorem contra Joabinum Chananzorum Regem, qui Israelitas ob restauratum idolorum cultum iusta Dei permissione oppresserat, ad arma concitat, insigni de hoste parta victoria. Hæc Sisaram, summum rei militaris, apud Joabinum Regem, Præfectum, ex acie profugum, hospitio excipit, haustuque lactis consopitum, trabali clavo transfigit, sicque bello simul, ac servituti finem imponit.

CAPUT III.

De Gedeone, ejusque successoribus usque ad Samsonem.

§. I. Gedeon.

1. Qua ratione Gedeon Judex & Ductor populi Israelitici est renunciatus?

Mortuo Baraco, & Debora, Israëlitæ in pristina denuo scelera, cultumque dæmonum relapsi, Madianiticæ servituti addicuntur. Verum dum tantis oppressi malis Divinum implorant subsidium, Deus Gedeonem populi Ducem, ac libertatis vindicem constituit. Quod ubi Gedeon e cœlesti Interamancio cognovit, non ante porviuciam sibi delatam accepit, quam Dei sibi voluntas certioribus signis demonstrata fuisset. Neque contentus miraculo, quo Angelus solo baculi contactu ignem e petra elicuerat, carnes & panes superimpositos exedentem; geminum insuper prodigium non tam sua, quam commilitonum causa a Deo poposcit, ac primo quidem: vellus ut ovillum in area subdiali expansum, rore antelucano perfunderetur, terra omni reliqua prorsus intacta; dein vero, ut hæc circumcirca madefieret, vellere penitus sicco. Quo duplici ostento confirmatus, imposito sibi oneri humeros subjecit. (2768.)

2. Quot milites Gedeon adversus Madianitas in aciem eduxit?

Duorum & triginta millium exercitus in armis jam stabat; verum Deus numerum imminui voluit ne victoriam suis tribuerent viribus Israëlitæ. Itaque præconis voce admoniti, ut, qui animo essent meticoloso, abirent, ad duo & viginti millia a signis sunt dilapsi, decem duntaxat millibus, persistentibus. Sed & hic numerus, Deo jubente, contrahendus erat, iique in hostem educendi, qui e vicino amne aquam, manu concava haustam, canum instar lingerent, quorum trecenti duntaxat erant, reliquis, qui prona flexis poplitibus biberant, domum remissis. (2768.)

3. Quo

3. *Quo modo Madianitæ victi, ac profligati fuerunt?*

Nova atque insolita bellandi methodo; nam Gedeon Dei jussu tercentos hos milites non aliis armis, quam sua quemque tuba, & face hydriæ inclusa, instruxit. Sic armati, nocte concubia hostium castra cingere, datoque signo tubas pariter inflare, lagenas collidere, tædisque in altum sublati vociferari cœperunt: *Gladius Domini, & Gedeonis!* Quæ omnia tantum hostibus terrorem incussere, ut mutuis sese cædibus ipsi conficerent, trecentis illis militibus, ne exerto quidem gladio, tantam hostium cladem impune aspicientibus. (2768.)

§. II. Abimelech, Jephthe.

1. *Quæ Abimelechi fuit fortuna?*

Erat hic Gedeonis filius, qui parente e vivis sublato, principatum sibi arrogaverat. Hunc in finem septuaginta fratres; præter natu minimom, qui e Tyranni manibus evaserat, obtruncari jussit. Verum haud diuturna ejus erat dominatio, Deo justas a fratricida pœnas celeriter repetente. Dum in oppugnatione urbis Thebes, turri ignem admovere parat, una ex propugnantibus lapidis moralis fragmen tanta vi in Tyranni caput dejecit, ut cerebrum diffluxerit. Ne tamen manu mulieris interiisse diceretur, armigero se jugulandum præbuit. (2803.)

Quis huic in Præfectura successit?

Thola, & huic Jair, quo jus dicente, populus nova iterum servitute ab Ammonitis & Philisthæis premi cœpit.

3. *Qui populum deruo in libertatem vindicavit?*

Jephthe, proximus in Prætura successor. Hic signa cum hoste collaturus vovit, Deo se immolaturum, quidquid, relata victoria, domum revertenti primum occurrisset. Occurrit prima omnium filia unica, parenti victoriam gratulatura. Stetit promissis Heros, ac filiam elapsis, quod unum rogaverat, binis mensibus, collum ultro porrigentem suamat obtruncavit manu. (2848.)

4. Qui-

4. *Quinam a morte Jephthe ad Samsonem usque Reip-
gubernacula tenuere?*

Abesan, Ajalon, & Abdon, de quibus nihil singulari
dignum memoria Sacrae tradunt Literæ.

C A P U T IV.

De ultimis 3. Judicibus, Samfone, Heli,
& Samuele.

§. I. Samson.

1. *Quis populum Hebræorum & Philisthæorum servitute
liberavit?*

Samson, qui jam inde a puero Deo consecratus, Na-
zaræorum ritu intonsam alere cæsariem, vinoque &
omni potu inebriante abstinere divinitus jubebatur.

2. *Num hic Philisthæos acie, apertoque Marte
profligavit?*

Hand istud quidem; varias tamen clades, Deo im-
pellente, unus ipse solusque iis intulit. Ac primo qui-
dem, trecentarum, quas cepit, vulpium singula paria,
inter se colligata, innexa ad caudas tædis ardentibus,
in Philisthæorum segetes jam maturas immisit, grassan-
te late flamma, & vineas insuper, ac oliveta depascente.

3. *Qua via & manibus Philisthæorum, qui captivum
abduxerant, evasit?*

Cum viris Juda tantum non esset animi, ut minacia
Philisthæorum postulata rejicerent, Samsonem iis vin-
ctum tradidere, ob incensas segetes pœnas daturum.
Quem dum Barbari, successu ovantes, velut feram
retibus implicatam secum abstrahunt; ruptis repente
funibus, & arrepta, quam forte jacentem viderat, alini
maxilla, mille omnino Philisthæos trucidat, cæteris di-
lapsis. Inde labore simul, sitique confectus, fontem,
ex ipso adeo maxillæ dente molari, inaudito prodi-
gio ubertim profluentem, fulis ad Deum precibus
impetrat.

4. *Quid in urbe Gaza memoratu dignum gessit?*

Ibidem pernoctanti novas iterum invalidas parant
Phi-

Philisthæi, præclusis omnibus evadendi viis. Qua de re divinitus edoctus Samson, media nocte confurgit, portæque fores geminas, cum postibus revulsas, ad vicini montis verticem humeris deportat.

5. *Quibus demum artibus Philisthæi Samsonem circumvenire?*

Fraude atque insidiis Dalilæ, quam amore insano deperibat. Hæc precibus, lachrymis, blanditiis amissum urgere non destitit, quoad lassus tandem est, robur suum omne in crinibus residere, quibus proin dormienti detonsis, captus ab hostibus, & oculo utroque est orbatus. (2898.)

6. *Quas hic pœnas tandem de Philisthæis sumpsit?*

Horum primoribus ad solemne Sacrificium, & epulas congregatis, Samson ludicrum daturus spectaculum producitur. Cum cæco huic ludioni ab omnibus certatim illuditur, hic implorata Dei ope, qua pristinas sibi vires reddi petiit, columnas geminas, quibus tota incumbibat ædificii moles, utraqueprehendens manu, tam valide concussit, ut domo penitus subversa, se & quotquot spectatum confluxerant, communi ruina opprèsserit, simulque finem diuturnæ servituti attulerit. (2899.)

§. II. Heli, Samuel.

1. *Quid de Heli Sacer Codex meminit?*

I. Pontificis simul, ac Judicis munere fungebatur: cui duo erant filii, Ophai & Phînees: Sacerdotalis ambo officii adjutores, sed enormibus uterque sceleribus, & sacrilegiis infames: nam & partem ex iis, quæ offerebantur, sibi decerpere, & oblaturis, quod optimum, selectissimumque erat, vi eripere non dubitarunt. Connivebat interim parens, vel certe lenius, ac scelerum exigebat atrocitas, delinquentes castigabat.

2. *Quæ idcirco pœna huic solvenda erant?*

Ut Hebræi a Philisthæis nuper profligati, felicioribus auspiciis pugnam redintegrarent, Arcam, Divini Oraculi Sedem, in castra secum attulerant, propioro

atque adeo propitio magis Numine dimicaturi. At secus evenit; nam occisa Hebræorum triginta millia, Arca ab hoste capta, cæsi Ophni & Phinees, Heli ipse, nuncio funestæ cladis accepto, e sella corruens, subito est extinctus. (1939.)

3. *Quis post Heli interitum Populo præfuit?*

Samuel Vates Sanctissimus. Hic nihil antiquius duxit, quam ut populus offenso cum Numine rediret in gratiam. Igitur Comitia in Maspha celebranda, edicit, ubi Cætui universo mentem suam pluribus exponit, piaculari indicto Sacrificio. Nec inobsequentem habuit populum, quippe qui ejurato idolorum cultu, Deo totum se dicare serio decreverat. Nec dum dimissa erat concio, cum Philisthæi, hac maxime occasione utendum rati, inermem turbam armati aggrediuntur. Verum Samuel & prece, & Sacrificio novas e cælo suppetias impetravit; horrenda videlicet tonitrua, ignes & fulmina, quibus hostes territi, in fugam acti, atque ab insequente populo ingenti clade sunt affecti. (1960.)

4. *Quid capta Domini arca factum?*

Ad hanc remittendam Deus Philisthæos gravissimis calamitatibus compulit: peste sævissima, fædisque ulceribus homines, agros vero immensa murium copia depascente. Itaque Arcam plauastro novo, cui trahendo binas vaccas, vitulos recens enixas junxerant, impositam, sine itineris duce & vectore cum anathematis dimittunt. Hæ recto tramite Israëlitarum regiones petunt. Cumque urbem Bethsames attigissent, incredibile est, quanto populi plausu, ac lætitia Arca sit excepta. Sed continuo gaudia hæc gravior interceptit luctus, viris septuaginta e primoribus, e plebe vero promiscua, quinquaginta millibus repentina morte sublati, quod Arcam curiosius inspicere sint ausi.

5. *Cur dignitas Judæiaria cum Samuele expiravit?*

Cum Samuel filios reliquisset a paterna pietate, atque

que integritate omnino degeneres , ansam inde arripuit populus Regem postulandi , qui aliarum gentium instar , belli pacisque temporibus ipsos regeret. Quorum desiderio Samuel , consulto prius Numine , annuit. Animadversiones ad quartam Historiæ Biblicæ partem.

1. Quanam quarta hac mundi atate Reipublica Isaaëlita forma erat , & conditio ?

Cum DEUS populi Duces, Rectoresque ut plurimum ipse designare, iisdemque , quid facto , quidve canto opus , singulatim dictare consueverit , regimen illud nec Monarchicum , nec Aristocraticum , nec Democraticum , sed rectius Theocraticum dixeris. Ad populum vero quod attinet , omni Euripo mutabilior erat ; jam enim affluente rerum copia , in omnia se scelere effundebat , jam , reflante adversitatum vento , ad DEUM , bonorum omnium Oceanum se recipiebat ; jam Regum & gentium vicinarum perversos mores , Deosque sectando in servitutem est traditus. 1. Chusano. 2. Egloni. 3. Jabino. 4. Madianitis. 5. Ammonitis. 6. Philistinæis : Jam pœnitentia duce , ad DEUM & meliora conversum : servitute iterum exemit. 1. Othoniel. 2. Aod. 3. Debbora cum Baraco. 4. Gedeon. 5. Jephthe. 6. Samson , omnes divinitus excitati , cœlestibusque idcirco præsidiiis & armis instructi.

2. Quis per reliquum terrarum orbem tunc status erat ?

Regnum Assyriorum & amplitudine , & potentia cæteris omnibus præstabat ; Regia Sedes Ninive erat , ubi Assyrii , Reges dicam , an ventris mancipia , Genio unice indulgebant ; Cultus veri Numinis mundo fere toto exulabat , regnante ubique idololatria. In hac tenebrosissima pudendorum scelerum nocte lucidissimi instar sideris resplenduit , eximie prorsus fortitudinis , & patientiæ radios quaquaversum diffundens , Job Esavi pronepos , regione Hur , Arabiæ contermina , oriundus.

3. Cur Deus populum Israëliticum tot annorum intervallo per desertas, invidisque solitudines circumduxit?

Cum ut toties, tamque proterve obmurmurantes castigaret, tum ut hostes, quemadmodum scelerum suorum mensuram paulatim compleverant, ita, pœna pari passu eos insequente, pedetentim attererentur.

4. Cur Deus Moysis corpus in sepulchro prorsus ignota condi voluit?

Ut populo illi, ad idololatatriam longe propensissimo occasionem omnem præriperet, Divinos Moyſi honores decernendi.

5. Quenam erant 12. Tribus Israël?

Hæ a decem Jacobi Patriarchæ, & duobus Josephi filius nomen & genus traxere, videlicet: Tribus Judæ; 2. Benjamin. 3. Simeon. 4. Dan. 5. Nephtali. 6. Gad. 7. Aser. 8. Issachar. 9. Zabulon. 10. Ruben. 11. Ephraim. 12. Manasse, e quibus Manasses patruo suo Levi, ad Sacerdotalia munia speciatim delecto, Ephraimus vero Josepho parenti est isubrogatus.

6. Quomodo & a quo duodecim his Tribubus Terra illa promissa fuit divisa?

Tribui Ruben, & Gad cum dimidia tribu Manasse terra trans Jordanem a Moyſe; reliquis vero tribubus cis Jordanem a Josue est assignata. Sola tribus Levi, quæ utpote ad Sacra rite curanda divinitus destinata, agros colere non poterat, nullam terræ portionem accepit, sed reliquis Tribubus, ut pietatem ubique sereret, permista, frugum omnium decimis, primitiis, & iis, quæ Deo offerebantur, large sustentabatur, attributis ad habitationem Urbium octo & quadragita, e quibus sex asyli jure donatæ.

P A R S Q U I N T A.

Reges Hebræorum usque ad captivitatem Babylonicam.

Hic memorandus est. 1. Rex Saul, 2. David, 3. Salomon, 4. Reges Israël, Reges, Juda.

Opusc. I.

D

CA

CAPUT I.

Rex Saul.

§. I. Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.

1. *Qua ratione Saul ad Regiam dignitatem est evectus?*

Cum Samuel Dño jubente jus Regis, seu potius Regii juris abusum, malorumque & onerum, quæ regio sub Dominatu exantlanda essent, illiadem populo præ-nunciasset, nec tamen is a Rege petendo desisteret, Saulem Deus destinavit, habitu corporis, & majestate inter cæteros eminentem, quem Samuel Regem inunxit, cum amissos Cis Parentis sui alios conquiriturus, Vatemque de hac re consulturus, ad se divertisset. (2962.)

2. *Quos præcipue hostes Saul sibi infestos habuit?*

Philistinos, & Amalecitas, Hebræo semper nomini longe infensissimos. Philistini a Jonatha, ejusque armigero, facto repente in castra impetu, magno primum terrore compleri, tum dissipatis ordinibus mutua se cæde contrucidare; ac demum a superveniente Saule ipso, penitus profligari cæperunt.

3. *Quem exitum habuit expeditio contra Amalecitas suscepta?*

Deus Sauli per Samuelem Prophetam denunciari jussit, ut Amalecitis, qui scelerum suorum jamjam expleissent mensuram, bellum inferret. De victoria nedubitarat; id tamen caveret, de præda, & exercitu hostili ne quid reliqui faceret, sed pecora æque ac homines cum suppellectili universa igni ferroque deleret. Vicit Saul hostes; at se ipse ut vinceret, Dñoque submitteret, imperare sibi haud potuit, Rege Agago ad triumphum credo, præda vero opimior ad sacrificium, contra ac Dñs mandaverat, reservata.

4. *Quid Deus Regi contumaci, ac refractario per Samuelem denunciari jussit?*

Præstabiliorem omni victima esse obedientiam; quam quia arrogante contumacia abjecisset; ipsam quo-

quoque a Deo abjectum, Regemque alium meliorem, & obsequentiore eidem susceptum iri. Mox Samuel Agagum pinguiſſimum ad ſe adductum, ſuapte dextera in fruſta concidit.

5. *Quem Deus Regem in Saulis locum ſubrogavit?*

Davidem, Iſai filium natu minimum. Hunc dum annum ageret circiter viceſimum, atque ad eam diem paſcendis parentis ſui gregibus operam daret, Samuel rurſus accitum, paterno in oppido Bethlem privatos intra parietes, ne res Sauli ſuboleret, Regem inunxit. (2994.)

§. II. Saulis, a Deo reprobati, ſacina.

1. *Quid Saule factum, ex quo David Rex eſt inauguratus?*

Dum hic Divino impletur, & agitur Spiritu, alter illum Genius, humori melancholico permixtus, in ſuorem ſæpe agit, ac prope ad infaniam redigit. Malo huic ſtrenuum ac præſens remedium allaturam ſperant muſicam. Igitur in Citharædum inquiritor, nec alius magis idoneus eſt inventus Davide: qui proinſ pascuis ad aulam accerſitus ſuavi vocis ac ſidium contentu turbulentos animi motus mire ſedavit, Regi exinde acceptiſſimus.

2. *Quid de Gigante Goliath memorandum?*

Cum Philiſthæi novo iterum bello Hebræos laceſſerent, exercitus uterque edito in colle vicina locabat caſtra. Inter Barbaros Goliath præcipue eminebat, & mole corporis, & armorum pondere, & animi ferocia plane Gigas. Hic per dies 40. virum ſibi ex omni Iſraelitarum numero ſiſti, quotidie iterata provocatione poſtulabat, qui ſingulari ſecum certamine de rei ſumma decerneret. At nemo unus erat, qui cum immani hoc monſtro pædem conferre auderet, donec tandem David, forte fortuna a parente cum comœatu ad fratres miſſus, cum thraſone hoc in arenam deſcendere animum ultro induxit. Facta igitur a Rege alex tentanda poteſtate, non niſi armis paſtoritiis, baculo, fun-

da, & quinis e torrente lapidibus instructus, adversus hostem procedit, moxque funda circumacta, lapidem vi tanta librat in Goliathi frontem, ut carnea hæc moles ingenti cum fragore in terram præceps rueret. Jacenti, ac palpitanti caput gladio, ex adversarii vagina educto, confestim præcidit victor, summo ubique exceptus plausu, & secunda populi gratulantis admurmuratione. Verum, nude David summam injure debuerat gratiam, inde maximam sibi confluxit invidiam; a Saule ipso, cujus thronum vel capitis periculo stabilierat, indignissime divexatus.

3. *Quas Saul Davidis vitæ insidias struxit?*

Hunc ut e medio tolleret, nullum non lapidem movit, ac i. quidem pristino illo furoris æstro correptus Davidem, eithera malo huic remedium asserre paratp, lancea semel, atque iterum appetiit, confixurus haud dubie fidicinem, nisi hic modo capitis declinatione, modo celeri fuga ictum frustraasset.

2. Filiam suam Davidi eo demum pacto nuptui daturum se recepit, si centum Philisthæos jugulasset, spe fretus, fore, ut ipse prior occumberet. Verum is ducentis eorum caelis, Micholem, invito licet Socero, uxorem duxit.

3. Davidis domum de nocte militari undique corona cingi jussit, ut die illucescente captivum adducerent. At Michol impios parentis conatus eludere, maritum nocte intempesta per fenestram fune demisit, ac ne facultas ei, tempusque deesset, quo in tutum se reciperet, ligneum hominis simulacrum ad fallendos milites in lecto reposuit.

4. Cum Saul Davidem ad Samuelem confugisse intellexisset, missis illico satellitibus aliis, atque aliis fugientem intercipi, vincumque ad se perducere jussit. At enim, vix pedem hi in ades Prophetæ intulerant, cum mox Divino afflato Spiritu non jam vincula, sed oracula promere incipiunt. Quod ipsi quoque Sauli, paulo post supervenienti, evenit, e sanguinario parricida in Prophetam satidicum repente mutato.

5. Saul

5. Saul Davidem, per desertas solitudines, montes, & sylvas oberrantem; valido cum exercitu est insecutus, junctis eum viribus oppugnaturus, suamque in potestatem redacturus. Sed irritæ fuere hæc omnes molitiones, Deo Davidem cœlestibus ubique firman-
te præsidis.

4. *Qui vero inter tot adversa se gessit David?*

Ut virum pium, patientem, ac magnanimum decet. Vitam ut plurimum fugiendo servavit. Ac primo quidem ad Samuelem Prophetam, dein ad Achimelechum Sacerdotem; inde in desertum est digressus. Ubi quam asperè, ac inhumaniter a Nabolo tam prolixè, comiterque ab ejus uxore Abigail est tractatus. Tandem cum apud populares suos nusquam securo esse liceret, ad ipsum Philisthæorum Regem Achis confugit, qui urbem Siceleg habitandam concessit. Nec deerat Davidi occasio Saulis, hostem suum juratum, perdendi, tunc præcipue, quando Regi ad eum, quo se receperat, specum forte divertenti, cum caput potuisset, non nisi chlamydis Regiæ particulam præsecuit: aut, quando intempestæ noctis silentio, in castra, ipsumque adeo Regis tabernaculum, Abisai comite, ingressus, hastam solam cum aquæ scypho dormienti abstulit. Quo comperto, Saul propensissimum in se Davidis animum perspexit quidem; nec tamen destitit insontem persequi.

5. *Quo tandem mortis genere Saul occubuit?*

Dum hic in pugna cum Philisthæis inauspicato inita, grave vulnus accepisset, ne morituro hostis in sul-
taret, adstantem rogavit armigerum, ferro ut se perimeret. Quo impium obsequium averfante, sicut ipse carnifex, in ensen præ desperatione incubuit. Hujus mortem non minore luctu David, quam gaudio Philisthæi sunt profecuti, qui demortui caput, cervicibus abscissum, per urbes suas omnes, velut in triumpho circumtulere, cadavere e muro Bethsan ad ludibrium suspenso: quod tamen Jabesita de de nocte sublatum,

publico urbis luctu terræ mandarunt, Davide officium, curando funeri impensum, prolixè laudante, ac remunerante. (2979.)

CAPUT II.

De Rege Davide.

§. I. Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

1. *Quando David regni possessionem adiit?*

A Saulis obitu consulto prius Numine, cum suis Hebronem commigravit; ubi anno ætatis trigésimo palam inunctus, annos septem cum dimidio soli tribui Judæ præesse cepit: Ishosetho, Saulis filio, reliquis II. tribubus imperante; quo per sicarios interempto, tandem totius Israël's, id est: 12. tribuum Rex inauguratus est David.

2. *Quibus firmamentis, præsidisque Imperium suum stabilivit?*

Piætat's præcipue, ac religionis cultu, & optimorum administratorum delectu. Piætat's specimen plane eximium dedit in translatione Arcæ. Erat hæc a pluribus jam annis exni quasi, & prope neglecta; itaque eam David Hierosolymam, quam profligatis Jebusæis, regni sedem constituerat, transferendam curavit, maximo populi concursu, & gratulatione; quam tamen ex improvviso intertorbavit repentinus Ozæ interitus: vel quod Arcam a solis aliqui Sacerdotibus tangendam, attrectasset Levita, vel quod eandem, humeris ex lege imponendam, plastro admovisset, non sine lapsedionis periculo, quod dum propulsare tentat, subito exspiravit. Percussus eo casu David, ausus non est, Arcam in suam referre domum; sed in ædes Obededom Levitæ perducere iussit, maximo ejusdem bono, atque emolumento. Quod ubi nunciatum est Regi; trimeliri exacto, Arca repetitur solemniori pompa, & apparatu longe magnificentissimo, non jam plastro, sed Sacerdotum humeris de-

stinatum ad locum deportanda ; ubi Rex ipse regis veste posita , ac linea , Ephod dicta , indutus , Arcem præsaltabat , insultante incassum Michole , superba conjuge sua.

3. *Quæ bella gessit David?*

Postquam Israël's totius Rex salutatus ; ac tertium est inunctus , Hebrone Hierosolymam cum valida suorum manu contendens , Sionis Arcem , prope inexpugnabilem , puls inde Jebusæis , occupat. Mox armis in Philisthæos conversis , de his geminam , sed multo illustriorem de se reportat victoriam , dum aquam , e cisterna Bethlehemitica a tribus viris fortissimis , perrupta Philisthæorum statione allatam noluit bibere , sed in omnium conspectu effundens Deo libavit. Ad reliquos subinde Israëlitarum hostes debellandos progressus , Moabitas , Idumæos , Ammonitas , & Syros in ditionem suam redegit , stipendio , quod tot jam annis Hebræi pendere cogeantur , ipsis imposto ; unde auri , argenti , ærisque vis prope immensa ad futuram templi fabricam est collecta.

4. *Quanam origo fuit belli adversus Ammonitas suscepti?*

Miserat Rex David ad Hanonem , Ammonitarum Regem Legatos , qui pro mutua amicitia mercedem , ex parentis obitu conceptum , abstergerent. Verum hic viros honestissimos pro speculatoribus habitos , Procerum instinctu dimidia parte barbæ , & capillitii attonsa , vestibisque ad summum opprobrium mutilatis , remisit. Hanc injuriam contra jus Gentium Legatis illatam , ulturus David , Ammonitas cum subsidiariis Syrorum copiis ingenti clade iterum iterumque illata , profligat , urbemque eorum regiam Rabbam solo æquat , incolis , accolisque crudeli quidem , digno tamen tot tantisque sceleribus supplicio affectis.

3. *Qua occasione Rex ille pietissimus ad nefarium adulterii, & homicidii scelus est inductus?*

Otio & incautiore sceminae aspectu, cum enim post epulas, ac meridiationem in solario domus regiae otiosus deambulare, in Bethsabeam, eximia pulchritudine sceminam, oculos coniecit. Ex quo aspectu, veluti scintilla, vetiti amoris incendium longe tristissimum est exortum, non nisi copiosis poenitentiae lachrymis restinguendum. David porro dum adulterii crimen occultare parat, novo, eoque maiore scelere cumulavit, innocentis nempe Uriae caede, quem in oppugnatione urbis Rabbæ loco pugnae iniquissimo exponi, atque a suis deferri iussit.

§. II. *Davidis poenitentia, & vitae exitus laudatissimus.*

1. *Quando, quave ratione David capit respiscere?*

Ut primum filius in adulterio susceptus, hanc larem aspexit, adest mox Nathan Prophetes a Deo missus, propositaque oviculæ raptæ parabola, Davidi gemini sui sceleris atrocitatem vehementer exprobrat, eidemque, crimen admissum ingenti cum dolore fluctuque confitenti, ac detestanti, culpæ quidem gratiam facit, non item poenæ multiplicis, idcirco subeundæ; quam non modo non recusavit, sed libentiam animo suscepit David. (2999.)

2. *Quenam erant hæ poenæ?*

1. Mors filii e Bethsabea suscepti, pro cuius vita proroganda multas preces, & lacrymas parens fudit. 2. Ammonis filii cædes, ab Absalono patrata. 3. Absaloni adversus parentem rebellio.

3. *Quid Absalonum ad tantum scelus impulit?*

Insana regnandi cupiditas degenerem filium eo adiecit, ut Patrem solio, & vita deturbare decreverit. Quare contracto ingenti exercitu, ad urbem Regiam Hierosolymam occupandam properat, unde tamen præmonitus David, nudis pedibus, flens, & aperto

capite, reorum more, fuga cum suis se proripuit. Fugientem Semei, perfrictæ frontis homo, non libellis modo, & convitiis, sed & lapidibus appetit, tam atrocem injuriam morte haud dabit luiturus, nisi Rex mansuetissimus, justissimam Dei ferientis manum hic quoque agnoscens, submisleque deosculans, suorum impetum cohibuisset.

4. *Quem tandem impius Absolon perduellionis fructum tulit?*

Viginti suorum millibus caesis, cæterisque in fugam actis, dum ipse quoque, nullo insidens, ex hostium manibus tentat evadere, capillis ramosæ quercui implicitis, cælum inter, ac terram hæsit medius; quem Joab, re intellecta, tribus lanceis confodit. Hanc filii sui perditissimi mortem, non tam præsentem hanc, quam æternam illam, David acerbissimo luctu, ejulatione, lachrymis prosequabatur; quas Joab omni licet eloquentiæ vi adhibita, sbltergere vix potuit.

5. *Cur lues pestifera Israël Regnum invasi?*

Ob gravia populi delicta, iusta Dei permissione factum est, ut David non sine vanitatis, & arrogantiæ nota universum bellatorum numerum iniri juberet. Quapropter Deus & hanc Regis, & multo graviores populi noxas castigaturus, misso Gade Propheta, optionem facit, aut famis triennis, aut belli trimestris, aut triduanæ pestilentie eligendæ. Quam ultimam, cum præoptasset David tridui spatio septuaginta hominum millia interiire. (3017.)

6. *Quinam David ante suam e vita discessum Regni gubernacula tradidit?*

Salomoni, viginti & amplius annos nato, excluso Adonia, qui, cum nascendi prærogativa, & Optimatum quorundam subsidio nixus, Regnum asscctasset, & hoc, & vita ipsa est privatus. David porro anno Regni sui quadragesimo, ætatis septuagesimo vitam

cum summa gloria posuit, successore Salomone sanctissimis monitis instructo. (3019.)

C A P U T III.

De Rege Salomone.

§. I. Salomon Regum sapientissimus.

1. *Quæ Regni ejus fuere initia?*

Longe auspiciatissima, sedente ad Imperii clavum ipsa Sapientia, quam ille, iussus a Deo, quod vellet, petere, elegit præ divitiis & gloria; quæ tamen ambæ velut pedissequæ dominam illam suam secutæ, Salomonem mortalium omnium felicissimum reddidere. (3020.)

2. *Ecquodnam sapientiae hujus spectmen sacri fasti commemorant?*

Cum duæ mulierculæ, quarum utraq; infantem vivum sibi vindicabat, mortuum vero & ab alterutra in lecto oppressum, utraq; abjursabat, ad Salomonem provocassent; Rex litem hanc oppido intricatam, ex ipsius naturæ indicio, ac testimonio dirēpturus, quæ infantem vivum dividi postulabat, supposititia; quæ autem vivum servari petiit, mater vera judicata est.

3. Quo præcipue monumento Salomon nominis sui memoriam immortalitati commendavit?

Magnificentissima illa Templi roto orbe celeberrimi
structura, quam anno regni sui quarto, ab orbe con-
dito ter millesimo, vigesimo tertio moliri cœpit, ac
septimo post anno ad fastigium perduxit, ducentis
& amplius hominum millibus hac fabria occupa-
tis; e quibus Israëlitarum triginta millia, Profely-
torum, qui ligna & lapides parabant, octoginta,
bajulorum septuaginta millia, operis Præfectorum
trja millia & sexcenti, non annumeratis tot homi-
num

um millibus, quos, Hiram Tyri, & Pharao Egypti Rex submiserat. Tanta porro arte atque industria ligna & lapides præparabantur, ut sine instrumentorum fabrilium usu, ac strepitu jungi inter se postmodum, aptarique potuerint.

4. *Num ratam Deus, gratamque habuit operis hujus molitionem?*

Ut cum maxime: id quod in solemnî Templi hujus dedicatione gemino miraculo comprobavit, quando & nebula Dei præsentiam testata, non sine lucida caligine sacram ædem implevit, & ignis cælo delapsus, holocausta, & victimas paratas combussit. Tenuit hæc solemnitas septem dies, quo temporis intervallo mactata boum viginti duo, arietum centum ac viginti millia.

5. *Quid Reginam Saba Hierosolymas ad Salomonem invisendum accivit?*

Admiranda illa Salomonis sapientia, juxta ac magnificentia, quæ ore atque sermone omnium percrebuerat. Hanc igitur exploratura coram, & periclitatura, magno cum comitata Hierosolymam apulit. Cumque Templi ac Regiæ domus majestatem, sacrificiorum magnificentiam, mensarum apparatus, servorum disciplinam, atque alia hujusmodi, præcipue vero summam regis in ænigmatis ac difficilissimis quæstionibus evodendis sapientiam perspexisset, attonita ac pene stupore correpta, fateri non dubitavit: minora longe esse, quæ prius auribus, quam quæ nunc oculis usurpasset.

§. II.

Salomon e sapientissimo insipientissimus.

1. *Quibus tandem præstigiis Regum sapientissimus usque adeo insatuatus est?*

Amor mulierum insanus Regem illum, tam pium apud hæc & sapientem, vergente jam ætate, eo tandem

dem dementiæ adegit , ut , qui vero prius Numini Templum augustissimum incredibili sumptu erexerat juvenis , jam senex , ne mulierculis displiceret , vanis dæmonum simulacris delubra , & aras non excitavit tantum , sed thurs quoque ac victimas ipsis obtulerit : non jam Rex , sed abjectissimum Veneris mancipium.

2. *Num Deus hanc tantam impietatem inultam dimisit , ac impunitam ?*

Haud quaquam , nam ubi Salomon effrænatæ suis cupiditatibus habenas laxando , sapientiam , pietatem , pudorem , gloriam , existimationem , robur mentis , & corporis valetudinem , divitias , fructus annuos prope immensos , totque insuper tributa & vectigalia , exactionibus acerbissimis extorta , scædæ ac impietate dissipavit , tandem Deus post iteratas monitiones , severamque ingratiæ mentis exprobrationem , non tantum Regni scissionem , decemque Tribuum defectionem ei denunciari iussit ; verum etiam hostes infensissimos , extraneos æque , ac intestinos contra ipsum suscitavit. Inter quæ calamitatis publicæ præludia Salomon vehementi tristitia , luctu & angore , multisque corporis & animi morbis , quos intemperantia peperit , confectus anno ætatis sexagesimo , Regni quadragesimo , ita e vita excessit , ut anticipem de salute sua conjectorari reliquerit. Posteris ; cum Sacri Annales , qui crimina ejus gravissima recensent , nusquam meminerint penitentis.

3. *Quis , Salomone defuncto , Regni erat status ?*

Quod ad eam diem unicum erat , in duo postea Regna est divisum , Judaicum nempe , & Israëliticum. Illud Roboamus , cæterique Davidis Posteris : hoc Jeroboam Ephraimita primum , tum diversarum Tribuum Reges administrarunt. Scissioni præter paterna scelerata , causam præbuit Roboami imprudentia ; hic enim populi nomine rogatus a Jeroboamo , ut durissimum tributorum jugum , a Salomone impositum , minueret ,

rejectione Seniorum consilio, ex juniorum sententia, superbe, minaciterque respondit. Quibus verborum aculeis exulcerati jam animi tantopere exasperabantur, ut decem omnino Tribus, Salomonis stirpem execratæ, Regnum Jeroboamo detulerint, duabus duntaxat Tribubus Juda, & Benjamin Roboamo adherentibus. Nos de Israëlitis primum, tum de Regibus Juda agemus.

C A P U T IV.

De Regibus Israëlitis.

Horum 19. numerantur, scelerati ad unum omnes, & impii idolorum cultores: qui Regnum Israël obtinuerunt annis fere ducentis quinquaginta quatuor. Nos hic 1. perensemur novem Reges usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab. 2. Reliquos decem usque ad everisionem Regni Israëlitici.

§. I.

Novem Reges Israëlitis usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab.

1. Quomodo primus Israëlitarum Rex Jeroboam Regnum administravit?

Ut nemo pejus; quippe, qui per Religionis, quæ Regnorum omnium basis est firmissima, everisionem, thronum sibi stabiliendum duxit; veritus enim, ne Israëlitis ad statuta Solemnia Hierosolymam confluentes, ad Regnum Juda paulatim deficerent, illuc Sacerorum causa eos proficisci vetuit. Ac ne templo, arisque & sacrificiis carerent sui, duo delubra in præcipuis Regni urbibus excitavit, vitulumque aureum utrobique adorandum proposuit; Sacerdotes non de Tribu Levi, sed vili plebecula delegit, festos dies, ritus, sacrificia instituit; atque ita, dum nova Reli-

gionis specie , pessimis artibus introducta , Regnum firmare voluit , illud plane pessumdedit , Imperio dejectus & vita , æternæque idcirco infamia notatus , cum annis regnasset duobus & viginti , necdum completis.

2. *Quis Jeroboamo successit ?*

Nadab filius , paternæ impietatis æmulus , quem anno post altero Baasa Israëlitiçi exercitus Ductor , de Tribu Issachar oriundus , per insidias interemit , & hac cæde , imò universæ stirpis Jeroboamicæ excisione aditum sibi ad Regnum munivit , quod annis tribus ac viginti pessime administravit. Nec Elia filius , parente suo melior fuerat , quem , cum vix annum secundum regnando inchoasset , Zambri , equestris turmæ ductor , cum tota Baasæ familia extinxit.

3. *Quamdiu regnavit Zambri ?*

Hunc Amri septimo post die , quam regnum invaserat , in urbe Therfa obseffum , eo furoris ac desperationis adegit : ut se , suosque una cum domo Regia combusserit ; hac ratione & corpus atrocioribus , quæ scelestus parricida impendere sibi noverat , tormentis , & Regias opes æmulo prærepturus. Exusta Regia , belli civilis exarsit incendium , his Amrium , illis Thebinum Regem poscentibus ; donec Amri , Competitore violenta morte sublato , solus rerum potitus , Regni Sedem Samariam transtulit : ubi anno imperii duodecimo vitam scelerate actam pari exitu conclusit.

4. *Quis ab Amri obitu Regni habenas moderatus est ?*

Achab , Amri parentis sceleratissimi , sceleratior filius. Hunc jam ante a patre impio depravatum , ad omne facinus impulit uxor longe impiissima Jezabel , frustra reclamante , ac dehortante. Elia Propheta sanctissimo ; qui , cum nec monitis , nec prodigiis celestibus quidquam proficeret , tandem Dei jussu tam Achabo ipsi , quam nefariæ ejus conjugi , totique posteritati excidium denunciat , & Achabi quidem
san-

sanguinem lincturos canes; Jazabelis vero cadaver in prædâ iisdem cessurum. Nec aliter evenit, ac Vates prædixerat; nam Achab anno Regni vigesimo secundo in prælio contra Regem Syriæ suscepto, sagitta confossus occubuit, canibus, dum currus tabo lædatus, in piscina Samariæ elueretur, cruorem abstersum lambentibus. (3188.)

5. *Quid geminis Achabi filijs; Ochozias & Joram*
factum?

Ochozias, parentis pessimi nihilo melior filius, undantaxat anno Achabo superstes fuit: nam cum perconaculi cancellos prolapsus, conquassati corporis remedium a Beelzebub Accaronitarum idolo peteret, iusto Dei iudicio, & Regno & vita est deturbatus, fratrique Joram natu minori succedenti locum dedit. Hunc anno Regni duodecimo, Jehu, qui ad excindendam impiam Achabi stirpem Rex divinitus est electus, in via occurrentem, jaculo transfixit. Inde novis cum copiis ad urbem Israël ingressus Jezabelem e fenestra per ejusdem domesticos precipitari jubet, equorum ungulis proterendam, atque a canibus, ex Eliæ prædictione discerpendam. (3129) Sub hæc tempora Eliæus, virtutibus, vaticiniis, miraculis claruit.

§. II.

Reliqui decem Reges Israëlitarum usque ad
everisionem Regni Israëlitici.

1. *Quo laude Jehu præfuit?*

Hic initio regiminis sui ab idolorum cultu alienior esse videbatur, utpote qui non tantum impiam Achabi stirpem universam, sed execranda quoque Baalis tam fana, quam simulacra cum sacrificiis omnibus toto Regno exterminavit, dignus idcirco, qui solus ex omnibus Israël Regibus imperium ad quartam usque generationem obtinuerit. Veram cum nec ipse vitulos aureos pridem abolendos, sustulisset,

di-

ditionem omnem trans Jordanem, & regnum, quod pietatis ac religionis cultu in ævum posteris suis stabilire poterat, impietate sua post annos centum & duos amisit. Obiit anno Regni sui vigesimo mortem ingloriam, & præclaris suis initiis prorsus abfimilem.

2. *Quinam ex Jebu familia in paternum solium sunt erecti?*

Joachaz, Joas, Jeroboam II. & Zacharias, scelerati omnes, & primi illius Jeroboami imitatores, quorum primus septemdecim, alter sedecim, tertius unum, & quadraginta annos, postremus menses duntaxat sex, post duodecim fere annorum Inter-Regnum imperavit.

3. *Quinam fuere postremi Israëlitarum?*

Sellum, qui Zachariam post semestrem Imperium Regno & vita expulit, utroque & ipse expulsus a Manahem, cum uno non amplius mense regnasset. Manahemo post decem annorum. Tyrannidem successit Phaceja filius, biennio post sublatus conspiratione Phacee: qui ubi Regnum annis viginti occupaverat, parricidii sui pœnas ex lege talionis solvit ab Osea parricida interemptus.

4. *Quomodo tandem Regnum hoc penitus est eversum?*

Postquam Reges Israël omnes a Ioroboamo ad Oseam usque de impietatis palma concertarunt, ac populus ad Regum suorum exemplum & mores vitam quoque suam conformaverat, impleta tandem scelerum mensura, ab iis ipsis captivus est abductus, quorum flagitia sibi imitanda proposuerat. Itaque Salmanasar Assyriorum Rex, Samaria post tertium oblidionis annum expugnata, totaque Regione in suam ditionem redacta, populum cum Rege Osea, in perpetuam servitutem abstraxit, quos inter Tobias vir sanctissimus numerabatur, ut bonis in captivitate solatio, malis vero ad vitam meliorem incitamento esset. (3314.)

§. I.

Duodecim Reges Juda a Roboamo ad
Ezechiam.

1. *Quot ex vicinis his Regibus pietatem constanter
coluere?*

Quaterni duntaxat, videlicet Josaphat, Joatham, Ezechias, & Josias. Manasses pessime cepta meliore sine emendavit: Aza vero, Joas, & Ozias bona initia malo exitu terminarunt. Reliqui duodecim scelerate vivendo æternam nomini suo maculam inoffere. Regnarunt viginti hi Reges universe annos sex, & octoginta supra trecentos, ab anno scilicet mundi ter-
millesimo, sexagesimo, ad ter millesimum quadringentelimum quadragessimum sextum.

2. *Quo successu Roboam Regnum 10. Tribuum se-
cessione diminutum, gubernavit?*

Hunc quoque, periunde ac Salomonem parentem, mulieres perdidere, a quibus jam inde ab adolescentia depravatus, ad omnem dein libidinem, ac nefarium idolorum cultum populo facem prætulit. Quapropter iratus Deus, Sefacum Ægypti Regem innumerabili cum exercitu in Judæam immisit; qui munitissimis Regni urbibus captis, templique & domus Regiæ thesauris direptis, gravia insuper tributa imperavit. Obiit Roboamus anno regni sui decimo septimo, infortunatior longe: quod religionem, quam quod regnum maxima sui parte perdidit,

3. *Quis eidem in Regno successit?*

Abias mali corvi, malum ovum. Hic contra Jero-boamum, qui octingenta millia in aciem eduxerat, cum quadringentis millibus acie congressus, ac prope circumventus, DEI ope implorata cecidit hostium quingentes centena millia. Nec is tamen tanto beneficio ab imitanda patris impietate absterri potuit.

Præcoce igitur fato, anno nempe regni tertio, e vivis est sublatus, ne diutius DEI beneficiis abuteretur.

4. *Num Asa, ejus successor, felicioribus auspiciis regnavit?*

Hujus initia laudatissima fuere, nam idolis, & impiæ superstitionis monumentis ubique abolitis, regnum suum omne repurgavit; hinc in præmium restauratæ religionis, Æthiopum decies centena millia internecione delevit. Idem tamen iusta reprehensione non caruit. 1. Quod DEO, cujus opem contra Æthiopes expertus jam erat, diffusus, Syrorum Regis societatem non profano tantum ærarii sui, sed sacro quoque templi auro sit mercatus. 2. Quod Prophetæ, indigni fœderis pœnas denunciante, compedes injici, multosque de populo, facinus hoc palam improbantes, necari jusserit. 3. Quod vehementissimò pedum dolore discruciat, ad Medicos potius, quam Deum confugerit. Obiit tandem hoc ipso ex morbo anno regni sui quadragésimo primo, funere sumptuosissimo elatus. (3120.)

5. *Quem hic Regni hæredem reliquit?*

Josaphatum Principem religiosissimum, cui prima cura religionis, altera justitiæ fuit; hinc urbibus, ac pagis sacre Legis Doctores, tribunalibus incorruptos dedit Judices. His propugnaculis, religione nempe, & justitia, regni sui fines contra hostium incursiones firmissime præmunivit. His solis armis prodigiosam illam retulit victoriam, quando immensus Barbarorum exercitus, terrore panico divinitus immisso, mutuis se cædibus ad internecionem usque confecit, tantamque victori incruento reliquit prædam, ut ei exportandæ vix triduum suffecerit. Vitam pie glorioseque finiit anno Regni sui quinto & vigésimo, mundi (3145.) hoc uno intelix, quod assuitatem, & rœdus contra Syrios cum impio Achabo, & comœrcii societatem cum Ochozia, Achabi successore, inierit.

6. *Num pari laude Joram filius imperavit?*

Hic paterna institutione neglecta, Athalam conjugem,

gem, Achabi, & Jezabelis filiam, omnis impietatis, & crudelitatis Magistrum habuit, qui instigante non solum sex fratres, & quosdam e parentis Consiliariis, de medio sustulit, sed abominanda insuper vituli aurei, & Baalis sacra in regnum Judææ invexit. At mox sensit vindicem DEI manum, nam ab impio Numinis desertore defecerunt Idumæi, Philisthæi, & Arabes, qui Judæa depopulata, regiam ipsam expilarunt, filiosque omnes, uno Ochozia natu minimo superstite, interfecerunt. Ipse vero insanabili viscerum dolore percussus, totoque biennio dire vexatus, scelestam tandem animam anno regni quarto evomuit, Deo invisus, & hominibus, unde etiam exequiis, & sepulchro caruit regio.

7. *Quid de Ochozia, Athalia, & Joa memorandum?*

Ochozias paternam, maternamque impietatem imitatus, a Jehu Achabice stirpis exterminatore, una cum Joramio Israëlis Rege occiditur, cum anno vix integro sceptrum tenuisset. Inde Athalia thronum, Ochoziæ filii morte vacuum, occupans, quidquid supererat stirpis regie, sustulit. Unus Joas, Ochoziæ filius natu minimus, avitæ crudelitati ab amita est subtrahens, quem in templo clam educatum anno ætatis septimo Jojadas Pontifex paternum in solium restituit, exturbata, & occisa furia illa, quæ sex annis tyrannidem exercuerat. Tum vero novo cum Rege cœpit religio revirescere, & lætam omnia faciem induere; quoad nempe Jojadas, qui Principem optimis consiliis regebat, superstes fuit. At eo vita functo, Procerum assentionibus corruptus, ab avita religione descivit, fana instauravit, & Zachariam Prophetam, Jojadæ filium, implis molitionibus adversantem, in ipso templi vestibulo lapidibus obruit. Ob quæ, aliaque delicta Judæa regio a Syris devastata, regni Proceres interempti, Rex ipse in lecto decumbens a suis est trucidatus, anno regni quadragesimo, mundi (3196.) Sub hoc tempus Jonam Prophetam DEUS Niniven ablegavit, commune ut urbi excidium denunciaret; quod tamen

& Rex, & incolæ pœnitentia, seriatque criminum detestatione in tempore averterunt.

8. *Quam laudem Amasias, & Ozias sunt commeriti?*

Amasiam victum, captumque in urbem regiam Hierosolymam triumphali pompa introduxit Joas Israël's Rex, dirutisque incensibus, & gaza omni tam sacra, quam regia direpta, eundem sibi vectigalem fecit. Vitam posuit anno regni undetrigesimo, valida suorum conjuratione oppressus. Hujus in locum populi studiis suffectus est Azarias, sive Ozias filius, sedecim annorum adolescens; qui quamdiu Deo adhæsit, celesti protectus auxilio, regnum felicissime administravit, at dum sui oblitus in munus sacerdotale involat, mox lepra divinitus afflatus, ab omni etiam civili functione depellitur. E vita migravit anno regni quinquagesimo secundo, mundi (3177.)

9. *Quam populi regendi viam iniere Joatham Ozias, Achaz Joatham's filius?*

Longe diversissimam; hinc, quantum laudis sibi tum religionis studio, tum bellicæ fortitudinis gloria sedecim, quibus regnabat, annis comparaverat Joatham parens, tantum infamie, & dedecoris contraxit Achaz degener omnino filius, juratusque & Numinis, & avitæ religionis hostis, idolorum cultui ad extremam usque insaniam, & impietatem deditus. Quapropter maximis cum cladibus attrivere Idumæi, Philisthæi; Reges item Israël's, Syriæ, & Assyriorum. Nec sic tamen reliquit demens, sed deterior in dies factus anno regni sexto & decimo, mundi (3308.) vitam sceleratissime actam cum æterna morte commutavit, indignus Regum sepulchris, & omni posterorum memoria.

Octo Reges Juda ab Ezechia usque ad captivitatem Babylonicam.

1. Quis Achazo successit?

Ezechias pessimi parentis optimos filius, qui nihil antiquius habuit, quam ut religionem, patris impietate prope collapsam, in integrum restitueret, oblitteratis undique nefariae superstitionis vestigiis. Quapropter maximis, & prodigiosis a Deo favoribus est cumulatus, quod tunc maxime patuit, quando Dei jussu Angelus centum, & octoginta quinque millia militum, quos Sennacherib Assyriorum Rex Hierosolymis admovebat, una nocte interfecit. Ezechias porro vitam, ingenti miraculo, quo revocatus cum horologii scia-therica umbra solis cursus, ad quindecim annos prorogata, laudabilissime finiit anno regni vigesimo nono, mundi (3337.) Aliquot ante annis, quam Ezechias regnum cepisset, urbs Roma a Romulo ædificari cœpta est anno mundi (3301.) Alii (3300.) Alii (3302.) aut serius conditam ajunt.

2. Quam sibi laudem Manasses regnando peperit?

Duodecim annorum puer erat Manasses, quando ad regni gubernacula, quæ quinquaginta quinque annos ipsos tenuit, est admotus; ac primo statim anno pessimis aulicorum artibus ita depravatus est infelix puer, ut nullum prope facinus inausum, intentatumque relinqueret. Verum ubi ab Assyriorum Regis ducibus captus, & cum flore nobilitatis Judaicæ Babylonem est abductus, divino inter custodiæ tenebras oborto lumine, scelerum suorum immanitatem jam tandem agnoscere, detestari, & amarissimis deflere lacrymis cœpit. Nec multo post libertati, ac regno restitutus, qui populum prius pravo suo exemplo ad impia sacra pellexerat, jam totus a se diversus, eundem ad pietatem, & avitæ religionis cultum reduxit. Sub hæc tempora Hebræa illa Amazon Judith, formæ, & virtutis miracu-

lum, de Holoferne Assyriorum Duce triumphavit, quem facto supra sexum generoso, Virago fortissima suomet in tentorio obruncavit, atque unico hoc ictu hosti præpotenti, ac præferoci nervos omnes incidit.

3. *Quis Manassi in Regno successit?*

Amon filius, & ipse impiis Procerum quorundam technis ad immania scelera inductus, vivo etiamnum parente, quem secutus est debinc peccantem, non item pœnitentem. Itaque anno regni secundo ab ipsismet domesticis est interemptus, ut eos haberet scelerum suorum ultores, qui ad peccandum tuerant concitatores.

4. *Num Josias quoque impiæ parentis vestigiis insitit?*

Minime omnium; quin potius ad eximiam pietatem jam inde a teneris annis informatus, veri Numinis cultum a parente præfligatum, instaurandum ubique, & propagandum suscepit, abolita omni penitus simulacrorum, rituumque sacrilegorum memoria. Obiit tandem ex vulnere Princeps religiosissimus anno regni trigesimo primo, mundi (3425.) in expeditione contra Nechaonem Ægypti Regem, inconsulto DEO suscepta, longiore vita dignissimus, nisi populus impius Rege tam pio indignum se pridem redidisset.

5. *Quæ tandem quatuor ultimorum Regum, Joachazi, Joakimi, Jechoniæ, & Sedeciæ fuit fortuna?*

Joachaz, degener Josiæ filius, post trimestre imperium a Nechaone Ægypti Rege solio dejectus, Fratri Eliacimo, seu Joskimo, regnum cedere cogitur. Joakimus porro scelera sceleribus cumulando impendentem dudum regno Judaico procellam in suum, suorumque caput celerius concitavit. Quippe Nabuchodonosor, obsessa repente, captaque Hierosolyma, Regem catenis vinctum Babylonem adduxit, pauloque post in regnum restituit, imperato prægrandi tributo, quod cum triennio ægre solvisset, quarto post anno bellare cœpit. Denuo igitur a Chaldæis captus, ocusque, ac extra urbis mœnia est projectus, feris &

vulcribus in prædam cessurus anno regni undecimo; mundi (3436.)

Joakimo successit filius Joachimus, sive Jechonias, paternæ impietatis hæres, qui tertio post mense, quam Hierosolymis regnare cœperat, cum matre, uxore, & regni primoribus, omnique gaza est Babylonem abreptus.

In hujus locum Mathathias, sive Sedecias patruus est successus, qui impleta tandem scelerum mensura, sibi, regnoque toti ultimum accersivit exitium. Capta igitur a Chaldæis post durissimam obsidionem est Hierosolyma, & una cum templo illo augustissimo incensa, ac funditus eversa: retractus e fuga Sedecias: ejus liberi in parentis conspectu trucidati: Rex ipse oculis orbatus, injectisque catenis, anno regni undecimo cum ingenti, nobiliorum præsertim caterva, Babylonem est perductus: ubi in vinculis aliquanto post squallore, & mœnore confectus contabuit. Atque ita regnum hoc nobilissimum, perinde, atque antea Israëliticum, tot scelerum gravissimorum pondere concussum identidem, & labefactatum, tandem omnino concidit anno mundi ter millesimo quadringentesimo quadragésimo sexto. (3446.) Post 70. annorum servitutem Judæis in sedes quidem suas remigrare licuit, semper tamen alienis deinceps dominis subiecti, nec unquam sui amplius juris, & municipii fuerunt.

Observationes ad quintam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quis terræ illius a Deo promissa a primis Regni exordiis status erat & conditio?*

Regnante Davide, imo & Salomone, antequam suis hic cupiditatibus regendum se tradidit, regio illa totius orbis fortunatissima dici haud injuria poterat; at ubi regnum, imperantium præcipue vitio, in Judæicum, & Israëliticum discissum est, hoc idololatria cor-

rupit penitus, atque pessumdedit: Illi contra tam diu sua stetit incolumitas, quoad Rex cum populo supremi illius Domini imperio se submittebat.

2. *Quinam Prophetae illis maxime temporibus florere?*

Elias, Eliseus, Isaias, Jeremias, Ezechiel, Oseas, Joël, Amos, Michæas, Sophonias &c. qui magna virtutis æmulatione, & ardenti religionis fervore incensi, in Regnum æque, ac populi flagitia gravissime invehebantur.

3. *Cur deus illa tempestate tot Prophetas misit?*

Id nimirum summopere exigebat & hominum, & temporum illorum iniquitas; quanquam pauci admodum numerabuntur, qui aut eorum prædictionibus haberent fidem, aut monitis saluberrimis morem gererent.

4. *Quæ potissimum causa fuerat scissi primum, tum collapsi penitus Regni Israëlitiæ, ac Judaici?*

Exaggerata criminum gravissimorum moles, quæ, uti priscis illis temporibus, ita hodieque urbes, regiones, ac Regna florentissima pessumdare, funditusque evertere consuevit.

5. *Qui rerum in orbe reliquo cursus tunc erat?*

Regnum Assyriorum, Nabuchodonosore imperante, summum gloriæ & potentie verticem attigerat. Græcia novis in dies incrementis augebatur, ac ferme e diversis rebus publicis, regnisque minoribus constabat. Roma tenuibus, ut sit, initiis recens nata, sensim ad totius mundi Imperium. Cæterum orbis prope universus veræ fidei lucem perosus, in densa errorum, ac superstitionum caligine oberrabat.

PARS SEXTA

De captivitate Babylonica, & quæ
exinde ad Hierosolymæ usque exci-
dium sunt consecuta.

Quæ 4. sequentibus capitibus comprehenduntur, cum totidem mundi Monarchiis quodammodo congruunt; nam 1. Captivitas Babylonica in ultima Monarchiæ Assyricæ tempora incidit; 2. Ducenti & octo, qui a captivitate Babylonica fluxerunt anni, cum Persica: 3. Tria, quæ proxime sequuntur, sæcula, cum Græca; 4. qui supersunt anni 29. ante, & 70. post Christum natum, cum Romana concurrunt Monarchia,

CAPUT I.

De 70. annorum captivitate Judæorum
sub Monarchis Assyriis.

*1. Quid captivitatis illius tempore singulari dignum
memoria occurrit?*

Daniel Prophetes ob admirabilem arcanorum celestium cognitionem, & reconditam sapientiam summa apud Reges illos pollebat auctoritate & gratia. Hic tenera etiamnum ætate in captivitatem Babylonicam fuit abductus; ubi variis utriusque fortunæ casibus jactatus, firmus semper & immobilis perstitit, ac ne transversum quidem unguem a virtutis tramite unquam discessit, sapientiæ, fortitudinis, castimoniæ, & integritatis miraculum.

2. Cur Daniel a Nabuchodonosore tot tantisque bonoribus est cumulatus?

Regi per quietem obiectum erat somnium: ejus, ubi evigilavit, ita est oblitus; ut se tamen somniasse

meminisset Igitur ex Ariolis tam somnium ipsum, quam ejusdem interpretationem exquisivit. Cum ad postulatum tam insolens omnibus hæretet aqua, Daniel de re tota divinitus edoctus, somnii totius seriem Regi enarrat: oblatam videlicet quiescenti fuisse statuam prægrandem, cujus caput aureum, brachia & pectus argentea, venter, & femora ærea, tibiæ ferreæ cum pedum digitis partim ferreis, partim fictilibus in quos incidens lapis de monte, sine hominum manibus, avulsus, statuam totam contriverit penitus, & comminuerit; indeque in montem excreverit tam vastum, ut orbem impleret universum. Et capite quidem aureo Assyrio-Babylonicum, pectore argenteo Perlicum, ventre æreo Græcum, ac pedibus, qua ferreis, qua fictilibus Romanorum pōrtendi Imperium, hisque omnibus successurum Regnum aliud longe augustius, stabiliusque, utpote in omne ævum duraturum, prioribus singulis in nihilum tandem abituris. Hac somnii mystici interpretatione Rex totus attonitus, Daniele, tanquam Deorum aliquem, prono in terram vultu veneratur. Cumque is honores hos non sibi, sed DEO soli deberi asseverasset, Rex præmiis amplissimis cumulatum, cunctis Babyloniz Provinciis præfecit.

3. *Quid de tribus Danielis sociis Anania, Azaria, Misjaele, sive Sidrach, Misach, & Abdenago, divinæ tradunt literæ?*

Hi nulla ratione adduci poterant, ut auream Nabuchodonosoris statuam adorarent. Igitur Tyranni jussu in fornacem, septuplo vehementius, atque alias consueverat, succensam, ligatis pedibus conjiciuntur; unde tamen incolumes prorsus, ac ne capillo quidem adusto, sunt egressi. (3+56)

4. *Quam Daniel pœnam superbo Nabuchodonosori subeundam prædixit?*

Futurum: ut qui divinos adeo honores affectare ausus esset, infra homines abjectus, per agros, sylvasque

pecudum more vagetur; ac annis septem feno bovis instar vescatur. Quam prædictionem mox rei veritas comprobavit.

5. *Qua occasione Regi Balthasari Imperis Babylonici interitum denunciavit Daniel?*

Dum is splendidissimo de nocte convivio assidens, sacras etiam pateras e templo Solymæo ablatas mensæ inferri, atque in honorem Deorum suorum exsiccari jubet, ecce tibi! manus ad parietem juxta candelabrum, videntibus cunctis, & cohortentibus exarat: *Mane, Thecel, Peares*, Cumque horum vim, ac sensum verborum, ne conjectura quidem assequi ullus posset, Daniel protinus accersitus, Regi significat: Deum numerasse annos, quibus regnasset, operaque ejus omnia ad libram exegisse: quæ tamen justo caruissent pondere: itaque vita, & regno, in Medos, ac Persas jam nunc dividendo, exturbatum iri. Id quod eadem illa nocte factum, qua urbs Babylon capta ab hoste, cædibus, ripinis, incendiis vastata, Rexque ipse temulentus, cum suis est trucidatus.

6. *Num Judæi captivitatis suæ tempore durius, asperiusque sunt habiti?*

Quin potius leniter, clementerque fuisse acceptos, inde conjici posse videtur; quod eorundem tribules, nempe Daniel, Primus a Rege Nabuchodonosore, Ananias vero, Azarias, & Misael Provinciarum Præsides, & supremi tribunalium Præfecti fuerint constituti; atque adeo non auctoritatem modo summam, sed imperium quoque, servi licet, & captivi, in suosmet Dominos, mirabili DEI dispositione, obtinuerint.

CAPUT II.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Persicis.

1. *Qua ratione Judæi e diuturna sua captivitate sunt exempti?*

Cum Cyrus, primus Persarum Monarcha, toto Babyloniorum imperio in ditionem suam redacto, ex Judæis intellexisset: in sacris eorum voluminibus multo ante & suam de Babyloniis victoriam, & populi Judaici manumissionem prædictam fuisse, publico diplomate potestatem fecit omnibus in patriam remigrandi, templique restaurandi, redditis, quæ inde direpta erant, valis. Igitur anno (3516.) quadraginta & amplius Judæorum millia Hierosolymam, Zorobabele ductore, sunt reversi.

2. *Penes quos Judæorum erat regimen post eorundem in patriam reditum?*

Imperium summum penes Reges Persarum erat, e quorum arbitrio, consensuque Pontifices, Duces, & Magistratus suis e tribulibus deligere Judæis permisum erat.

3. *Quo tempore Urbis Hierosolymitanæ mania reedificari coepit?*

Imperante Artaxerxe, quinto Persarum Monarcha, a quo Nehemias, Judæorum Dux, apud Regem gratus, hanc tandem facultatem impetraverat.

4. *Quam Judæorum Duces fuerunt sub Monarchis Persicis?*

1. Zarobabel. 2. Joacim. 3. Eliasib. 4. Esdras. 5. Nehemias. 6. Jojadas. 7. Jonathas, e quibus duo postremi cum suis successoribus Duces simul, ac Sacerdotes fuerant.

CAPUT III.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Græcis.

Memorandus hic 1. Status Judææ sub Alexandro Magno. 2. Sub Regibus Ægyptiis. 3. Sub Monarchis Syriis. 4. Sub Sacerdotibus, regium sibi titulum vindicantibus.

§. I.

Judææ, status tempore Alexandri Magni.

1. *Quem in finem Alexander cum exercitu suo Hierosolymam contendit?*

Statuerat omnino, urbem hanc vi capere Alexander, quod Tyrum obsidenti annonam Judæi mittere recusassent. Verum ad conspectum Jaddi, cum Levitis Sacerdotali habitu obviam facti, totus repente immutatus, placatusque est.

2. *Quid Alexander Hierosolymis egit?*

Templum ingressus, supremo Nemini ex summi Sacerdotis præscripto sacrificasse perhibetur. Ajunt quoque: ostensum ei Danielis librum, in quo Græcum quondam Persas debellaturum Vates præfagierat. Quam ille prædictionem de se ipso interpretatus est.

3. *Quenam Judæis ab Alexandri obitu evenere?*

Calamitates, ærumæque non leves ob Regum cum Ægyptiorum, tum Syriorum, Judææ id temporis dominantium Tyrannidem perpetiendæ ipsis erant.

§. II.

Judæorum varia fortuna sub Regibus
Ægyptiis.

1. *Quis Alexandro demortuo in Imperio successit?*

Monarchia hæc distracta mox fuit in regna complura, quæ Ducum præcipui inter se partiebantur. Ex
his

his Macedonicum, Ægyptiacum, & Syrium præ cæteris eminebant.

2. *Quanam Onia & Simeonis Pontificum temporibus gesta sunt?*

Ptolemæus Lagi filius, Syria, Pœnicia & Judæa, cum urbe Hierosolyma sub imperium suum redactis, amplius centena Judæorum millia in Ægyptum abduxit, e quibus triginta circiter bellatorum millia in urbium munitarum prædiis collocavit: imbellem vero turbam senum, mulierum, adolescentium, militibus in servitutem tradidit.

3. *Num melioribus auspiciis Eleazarus Pontificatum gessit?*

Omnino; nam Ptolemæus Philadelphus, qui Lagidi parenti successerat, gentis Hebrææ perstudiosus, multo eam favore complectebatur. Hic conquisitis undique libris Bibliothecam longe celeberrimam Alexandriæ adornavit, quam ut Hebraicis quoque voluminibus augeret, ab Eleazaro Pontifice mitti ad se petiit viros apprime peritos, qui sacros illos codices e lingua Hebraica in Græcam transferrent. Is duos & septuaginta Græce simul ac Hebraice doctos, nec virtute minus, quam eruditione præstantes senioribus delegit, qui, licet ex Auctorum gravissimorum sententia, separatis quisque cellulis inclusi essent, opus tamen hoc totum mirabili non sententiarum modo, sed verborum quoque consensione, ita absolverunt, ut singulorum exempla ne vocula quidem inter sese discreparent. Quapropter Rex admiratione, & gaudio plenus, non solum interpretes singulos muneribus amplissimis ornatos a se dimisit, sed vasa insuper plurima ex auro, argentoque ad sacros templi usus liberali manu adjecit, omnibus, quos parens ex Judæis captivos detinuerat, libertate donatis.

4. *Quinam Eleazaro vita & Pontificatu functo, Sacris præfuerunt?*

Manasses, Eleazari patruus, hocque e vivis sublato,
Onias

Onias II. qui sub Ptolomæo Philadelpho, & Evergete, Ægypti Regibus, ætatem degebant tranquillam, & pacatam.

5. Num æque pacatus fuit Simeonis alterius Pontificatus?

Huic multum negotii faccefferat Ptolomæus Philopater, Evergetæ filius, qui dum Hierosolymam dela us non templum modo, sed ipsa quoque adyta, Simeone Sacerdote frustra dehortante, subire tentat, membris repente omnibus dissolutis, divinitus inhibetur. Nec tamen, ubi se collegit, a proposito destitit; sed in Ægyptum cum atrocibus in Judæos minis profectus, ad Ægyptios ritus indignissimis modis quam plurimos compulit; eos vero, qui in religione firmi perstabant, elephantibus conculcandos objecit. Cui spectaculo Rex ipse semel, iterum, ac tertio interesse statuerat, sed primum sopore divinitus immisso, tum mentis alienatione, ac tandem geniorum cœlestium, qui minaci vultu spectabiles se præbuerant, interventu ab impio proposito abstinere cogebatur. Quapropter Judæos vinculis solvi, ac suam quemque domum repetere jubet.

§. I. Status Judæorum sub Regibus Syriæ.

1. Quid Onia III Pontifice actum?

Cum Seleucus Philopator, Rex Syriæ, ex perfido transfuga intellexisset, ingentes opes ac thesauros in templo Solymæo reconditos esse, Heliodorum, unum e proceribus suis Hierosolymam misit, qui eas pecunias in regium ærarium transportaret. Ac licet Onias directori sacrilego pro virili se opposuerit; actum tamen egisset, nisi eques cœlestis cum binis peditibus a Deo submissis, Heliodorum flagris tam atrociter exceperant, ut is vitam servatam in lucro ponens, re infecta abire sit coactus. Onias porro fraude, atque invidia Jasonis, fratris sui, sacerdotio primum dejectus, ac tandem Menelai, qui in Pontificatum se intruserat, perlidia, morte indignissima est sublati. Inde Ecclesia Judaica legitimis Sacerdotibus sexennium orbata erat, donec scilicet Machabæi rite succedere.

2. *Quo in Judæos animo Antiochus Epiphanes fuerat?*

Iniquissimo; hinc cum Judæi Duce destituti essent, horum Provincias, collecto ingenti exercitu, invalit, irritatus maxime, quod ejusdem mortem, uti mendax fama sparserat, non luctu, sed publicis gaudiis fuissent profecuti. Expilata ergo Hierosolyma, amplius ducenta Hebræorum millia mactari jussit, haud multo paucioribus publico in foro pecorum more venum expositis. Atque hæc præludia duntaxat erant illius inhumanitatis, qua biennio exacto, in Judæos desævit; quorum urbe primaria rursus direpta, & igne, ferroque vastata, sub mortis pœna vetuit: ne quisquam legem dehinc Mosaicam profiteretur. Demum Jovis execrandi simulacrum in ipso templo adorandum proposuit, addito severo mandato, carnes ut eidem porcinas immolarent, & immolatas absumerent.

3. *Quam ex Judæis illustriora fortitudinis Specimina hoc maxime tempore edidere?*

1. Eleazarus virtute, ac senio venerandus, qui pro avita religione mori maluit, quam iniquissimo Regis mandato in gustanda suilla morem gerere. 2. Septem fratres Machabæi, qui una cum Matre, ac supremi Numinis offensam incurrerent, extrema quæque perpeti decrevere. Ob quam animi constantiam tormentis immanissimis excarnificati, Matre inspectante, filiosque ad pugnam animante, gloriosa morte occubuerunt, quos demum & ipsa Mater, Heroïna invictissima, ad eandem Martyrii palmam, & triumphum secuta est. 3. Mathathias Machabæus cum viginti quinque suorum millibus Tyranno sese ausus opponere, in fortitudinis theatrum prodit, nullis minis expugnabilis, Dux simul ac Sacerdos. (3888.)

4. *Quis Juda Machabæo Duce, armorum successus fuit?*

Longe optimus; nam is ingentes Antiochi copias profligavit, non tam armis, quam cœlestibus suppetiis, quas jejuniis ac precibus impetrabat, confusus. Antiochus, qui tunc bello Persico distinebatur, cognita no-

rum clade, in furorem actus, consilium a celeritate capit; ratus: hac una negotium confici, ipsamque Hierosolymam everti posse, si quam ocysime rebus suis afflictis præsens ipse succurteret. Verum in itinere viscerum dolore ingenti correptus, fufere simul, ac vivere desuit. Judas, Nicanore quoque Antiochi Eupatoris Duce devicto; editoque non uno bellicæ fortitudinis specimine, tandem in pugna per-
tinacissima contra Bacchidem, Demetrii Regis Legatum, vulneribus mortique, non hosti succubuit.

5. *Quid Jonathas Judæ Machabæi frater præclare gessit?*

Ductoris ille Hebræi simul; ac Sacerdotis dignitate præfulgens, Bacchidem debellavit, multis insuper palmis; ac trophæis inclytus. Tandem perfidia Tryphonis, Syrii Satrapæ, cujus promissis plus nimio fidebat, occubuit.

6. *Cuinam, Jonathæ sublato, Sacerdotis supremi dignitas delata est?*

Simoni; Jonathæ, ac Judæ fratri. Is præliis aliquot adversus Tryphonem prospere gestis a Ptolomæo genero, qui Sacerdotali dignitati inhæbat, ipsas inter epulas, hunc in finem adornatas, trucidatus est.

7. *Quis Simoni successit?*

Tertius ejusdem filius Joannes, a domitâ Hyrcanis, ut quidam volunt, Hyrcanus appellatus. Huic satis quieto esse licuit, quod finitimi Reges Syriæ, atque Egypti, duo antehac Judæorum flagella, aliis essent curis, armisque distracti. Sacram juxta, ac profanam Rempublicam annum unum, & triginta felicissime administravit, rerum gestarum fama clarissimus, quem a Pharisæorum secta ad Sadduceos transiisse Josephus Hebræus testatur.

De Statu Judææ sub Pontificibus, Regium sibi Titulum vindicantibus.

1. *Quis post captivitatem Babylonicam Regis Titulum sibi primus adscripsit?*

Aristobulus Hyrcani filius, summus Judæorum Sacerdos, Regia insignia primus post Sedeciam sumpsit. Solium ut stabiliret, matrem in vinculis fame necavit, & fratrem Antigonum, tanquam regis, Pontificis-que dignitatis æmulum, ambitiosæ potissimum conjugis machinatione, e medio sustulit, reliquis fratribus detentis in custodia. Uno duntaxat anno Judææ præfuit, iterata sanguinis excreatione eo ipso in loco, ubi fraterno cruore manus imbuat, extinctus. (3951.)

2. *Quis ab hujus obitu Regnum cum Pontificatu obtinuit?*

Alexander Jannæus, a Salome (quæ & Alexandra dicta est) Aristobuli fratris sui uxore e carcere evectus ad solium, quod horrendis postea suorum cædibus summopere funestavit; nam quinquagenis Judæorum millibus sexenni spatio contrucidatis, octingentos insuper Judæorum Proceres, qui ejus Tyrannidem palam improbaverant, crucibus affigi, & in eorundem conspectu uxores ac liberos mactari jussit. Tandem lentis febribus, ex intemperantia contractis, misere consumptus, interiit anno ætatis unde quinquagesimo.

3. *Quis Tyranno huic successit?*

Salome Jannæi conjux, quæ post nonum gubernationis annum, filium natu majorem, Hyrcanum II. qui jam ante Sacris præerat, Regem constituit.

4. *Qualis fuit Hyrcani gubernatio?*

Varia & inconstans: cum enim regni negotia remissius curaret, Aristobulus frater illum armis victum, re-

regno exiit. Verum Pompejus, Romani exercitus dux, capta Hierosolyma, Hyrcano Pontificatum cum regno restituit, Aristobulo cum filiis Romanam abducto.

5. *Quid Pompejus memoratu dignum gessit in Templo Solymæ?*

Postquam illud vi expugnavit, duodecim quidem Judæorum millia interemit; ex eo tamen nihil omnino abstulit: imo nec Sacerdotes, sacris operantes, ob templi reverentiam interturbavit.

6. *Quis Machabæorum ultimus regnavit?*

Antigonus, Aristobuli filius, Romano e carcere elapsus, ob arrogatum sibi Regis titulum, a Senatu artibus Herodis, hostis Reipublicæ declaratur, ac in publico foro Antiochiæ securi percutitur. Machabæorum e gente Rex ultimus, atque infelicissimus. (4014.)

C A P U T IV.

De rebus Judaicis sub Romanis Imperatoribus.

1. *Quomodo Judæa in Romanorum potestatem, ac ditionem redacta est?*

A tempore Judæ Machabæi Romanis fœdere quidem juncti erant Judæi, non tamen subiecti. At ubi Hyrcanus a fratre regno privatus, ope Pompeji illud precario recepit; Judæa suam amisit libertatem, Romanis supremum in Judæos dominatum nunquam amplius dimittentibus. Itaque Judæa idem, quod aliæ hactenus Provinciæ, experta est, Romanos ex armorum fociis, demum fieri populorum dominos.

2. *Quis extinctis Machabæis, Judæam vexit?*

Herodes Magnus nomine, flagitiis maximus. Hic etiam ortu Judæus non erat, suis tamen assentationibus

bus, & largitionibus immensis ab Augusto Regnum obtinuit. (4017.)

*3. An Herodes, ejusque Successores supremi erant
Judææ Domini?*

Neutiquam : secus enim Judæa in censum non venisset, cum Augustus orbem universum, in Romanorum ditionem redactum describi jussit. Parebat ergo Herodes Romanis, ut adeo Regis appellatio multum splendoris, potentiæ parum haberet.

4. Quo regnante Servator mundi in lucem fuit editus?

Herodes Judææ tunc imperabat, qui cum ex tribus Magis cognovisset, novum Judæorum Regem natum esse, sceptro suo metuens, omnes circa Urbis Bethlehemiticæ confinia, parvulos, biennium nondum egressos, eadē inaudita jugulari præcepit. Quo audito, Augustus dixisse fertur: malle se Herodis esse porcum, quam filium: a porcorum enim eadē, & sanguine Herodes, utpote Profelytus, religionis obtentu abstinebat, non item ab hominum eadē.

*5. Quanam alia Herodiana crudelitatis monumenta
exsiant?*

1. Mariamnem conjugem, Principum Matronarum decus. 2. Alexandram socrum cum ejus filio. 3. Aristobulum, Alexandrum & Antipatrum filios suos 4. Judæorum optimates obtruncari jussit, addito etiam, cum de vita conclamatum jam esset, crudeli imperio: ut omnis Judæorum nobilitas, minacibus edictis in urbem Jerichuntinam convocata, circoque amphitheatrali inclusa, statim ab obitu suo contrucidaretur, ne videlicet sine publico, saltem ob aliorum cladem, luctu efferretur.

6. Quas pænas Herodes etiamnum in hac vita dedit?

Postquam cum innumeris, gravissimisque infirmita-

tis

tibus diu est conflictatus, tandem morbo pediculari, inter intolerabiles putrescentis corporis scrotes miserandum in modum absumptum est hoc generis humani probrum, omniumque flagitiorum monstrum.

7. *Quinam ex Herodis stirpe gubernarunt?*

Tres Herodis filii: Archelaus, Philippus, & Herodes Antipas, qui ultimus Joannem Baptistam incestas nuptias exprobrantem, obtruncavit: Servatorem vero nostrum, cum nullum ab eo, uti speraverat, impetraret prodigium, instar emotæ mentis hominem ludibrio habuit.

8. *Quo tempore Servator noster cruci est affixus?*

Anno ætatis trigesimo quarto, Tiberio imperante, & Pontio Pilato Judææ Præfecto.

9. *Quid acta Apostolorum memorant de Herode Agrippa?*

Fuit is Herodis Magni nepos, juratus Christianorum hostis. Jacobum, cognomine Majorem Hierosolymis capite minuit; idem supplicium irrogaturus Petro: nisi hunc Angelus, catenis solutum, eduxisset e carcere. Porro Herodes hic eo dementiæ venerat; ut Cæsareæ in ludis solemnibus majorem homine mortali sui venerationem prensans; Deum se ab insana plebe adorari sit passus. Verum scenicum hunc Deum vindices a Deo immissi vermes haud multo post inter atrocissimos dolores, ita depascebant, ut ne hominis quidem speciem referret.

10. *Quis Regum Judææ postremus fuit?*

Agrippa Herodis Agrippæ filius, quem Judæi, excitato contra Romanos tumultu, primum Hierosolyma, mox toto regno expulerunt. Sic regnum Judaicum penitus extinctum, & translatum est ad Romanos, Hierosolymam & omnem Judæorum gentem non multo post excisuros.

vi. *Quomodo Patriarchæ Jacob vaticinium* : Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est, fuit impletum?

Jam inde a David Rege, Duces Judæorum omnes e Judæ tribu orti erant usquead Machabæos. Hi verò, licet e Tribu Levi, utpote Sacerdotes, & filii Aaron, oriundi essent, censebantur tamen, vocabanturque Judæi partim ob genus maternum, quod ad Judam referebant, partim ob insitionem & quasi adoptionem in Judæ Tribum, quæ a reditu e Babylone imperium non modo in Judæos, sed & in alios ex aliis Tribubus in patriam reversos, & communi exinde nomine Judæos appellari solitos, sola retinuit, donec illud Machabæis ob heroicam prorsus eorundem fortitudinem ultro detulit. Hi porro tamdiu rerum sunt potiti, quoad sceptrum Juda translatum est ad Herodem alienigenam, quo regnante natus est Christus.

Observationes

Ad sextam Historiæ Biblicæ partem,

2. *Quisnam sexta illa mundi ætate status erat Reipublicæ Judaicæ?*

Regimen politicum a tempore captivitatis Babylonice plurimum de splendore pristinae dignitatis amisit, cum exinde Judæi nunquam amplius sui juris, sed primo Assyrio Babyloniorum, deinde Persarum; tum Græcorum, ac demum Romanorum aut servi, aut stipendiarii fuerint. Toto autem tempore illo, quo sub Idololatrarum potestate erant, ab idolorum cultu alieniores fuerunt; sive quod Sacerdotes Rempublicam tunc administrabant; sive quod diuturna illa 70. annorum vexatio, & præcisa deinceps libertas ad saniora eos compulere.

2. *Quis reliquo in orbe rerum cursus erat?*

Respubl. profana aliam atque aliam faciem identidem induebat, Deo propter imperantium maxime flagitia, Regna, atque Imperia e gente in gentem transferente. Sic Monarchia Assyriorum post Sardanapali interitum divisa est in regnum Medorum: & post annos fere centum in Imperium Assyrio. Babylonicum; donec sublato Balthasare tota hæc Monarchia translata est ad Persas, ab his post annos ducentos, & octo ad Græcos: a Græcis post terna secula tandem ad Romanos. Ex omnibus porro his regnis amplissimis, & potentissimis cultus veri Numinis exulabat; idololatriæ ubique dominante.

3. *Quinam Prophetae id temporis in Judæa floruerunt?*

Post captivitatem Babylonicam, Aggeus & Zacharias: & post hos Malachias vaticinatus est; a cujus obitu publica prophetarum oracula siluere per annos prope quingentos, quoad Patris æterni Verbum, & Prophetarum Dominus hunc in mundum ipse adventaverat.

4. *Qui, qualesque Machabæi fuerunt?*

Hi ex illustri Judæorum prosapia oriundi, sacram simul ac profanam Rempublicam, a Mathathia ad Herodianos usque; moderabantur.

APPENDIX.

De excidio Urbis Hierosolymæ

1. *Cur Argumentum hoc annectitur narrationibus
Biblicis?*

Quia ordo, seriesque Historiæ exigit, ut, sicut populi a Deo electi fortunam utramque ab ipsis primordiis

percenſuimus , ita exitum quoque memoremus , qui quam luſtuofus fuerit , inde patet : quod ipſi Dei Filii lachrymas expreſſerit.

2. *Quenam tragici huius excidii cauſa erat ?*

Non tam rebellio contra Romanos , quam mors ipſa Auctori vitæ Chriſto illata : hinc Chriſti cultores , ne eadem cum Judæis ruina involverentur , divino oraculo moniti , in tutiora ſe tempeſtively receperunt , futuri ſpectatores , & teſtes ſcenæ luſtuofiſſimæ , quam divina Nemefis adornavit ad Divinitatem Chriſti , tum ex horrendis Judæorum ſuppliciis , tum ex diviniſ oraculis , ad literam completis , comprobandam.

3. *Cur per Romanos Urbs expugnanda fuerat ?*

Quia Judæi repudiato vero ſuo Rege , ac Meſſia , Regem ſe alium , niſi Cæſarem habere uno omnes ore conclamant : atque hac demum ratione Præſidem Romanum ad Chriſtum , quem is omnino inſontem palam pronunciaverat , occidendum perpulerunt . Pleſtendi igitur erant per Cæſarem , quem Regi , ac Meſſiæ ſuo impie prætuleraut . Ne vero Judæi Urbis ſuæ excidium adſcribereat Romanorum furori , Deus juſtitie ſuæ iſtrumento uſus eſt Tito , miſiſſimi ingenii Principe , qui poſt honeſtiſſimas , quas non ſemel obtulit , Urbis dedendæ conditiones rejeſtas , cælum , terramque conteſtatus eſt : invitum plane compelli ſe ad urbem , ac Templum evertendum.

4. *Cur pena hac Judæis non illico poſt Chriſti mortem fuit inſuſta ?*

Quia Nemefis divina lento plerumque paſſu graditur , & diu ante , quam feriat , minatur . Hinc , ut ſpatium reſipiscendi ſuppeteret , oſtenta quædam , tanquam futuræ cladis præludia , anteceſſere.

5. *Quenam illa ?*

1. Cometes horrificus anno toto , fulgurantis inſtar gladii , Urbi impendens . 2. Lux ingens ſolari ſimilis ,
cir.

circa templum dimidiæ horæ spatio noctu effulgens,
 3. Porta Templi ærea, vix a viginti viris claudenda,
 nocte concubia ultro patefacta. 4. Conspecti in aere
 currus ignei, infestæ præhiantium acies. 5. Audita
 in Templo vox horribilis Angelorum clamantium:
Migremus hinc! 6. Vir e plebe, cui JESU nomen, per
 annos septem urbem circumcursans, & diu noctuque
 ingemivans: *Væ! væ Hierosolymis!*

6. Quando, & a quo Urbs oppugnata est?

Anno a Christi morte trigesimo septimo Titus, Ro-
 mani Imperatoris Vespasiani filius, ipsis feriis Pascha-
 libus in summa hominum celebritate Urbem repente
 obsedit. Atque ut hæc Dei cæde contaminata civitas
 vinceretur, ut sæpius, funditusque everteretur, post in-
 testina bella, factiones cruentas, mutuas civium &
 Sacerdotum strages, ipsiusque summi Pontificis cæ-
 dem, post annonam in plures annos suffecturam for-
 tuito incendio absumptam, ortamque inde famem, &
 ex hac pestilentiam atrocissimam, quarto obsidionis
 mense capta primo est Urbs inferior, binisque post die-
 bus Templum, contra Titi edictum igne, nulla vel Im-
 peratoris diligentia, vel ope humana sopiendo, con-
 flagavit; ac tandem urbs superior occupata est; omni-
 bus, quæ illuc tanquam in locum tutissimum compor-
 tabantur, ferro, flammaque abolitis.

7. Quid in tristi hac Urbis excisione præcipua considera-
 tione dignum?

Pœna talionis, quæ Nemesis divina in Judæos Deici-
 das animadvertit. Nam 1. in Oliveti monte initium
 olim datum erat sacrilegæ illi immanitati, qua Christus
 latronis instar a militum cohorte fuit comprehensus,
 eodemque in loco Urbs corona cingi cæpta, 2. Chri-
 stus ipse feriis Paschatis ab innumerabili multitudine
 ad diei festi celebritatem Hierosolymas convolante,
 circumfessus, probrorum, contumeliarum, cruciatu-

um, & tormentorum acerbissimorum scopus fuit, iisdemque feriis, quibus vicies centena, & septingenta millia Judæorum in Urbem, velut omnis jam periculi securam, confluxerant, hæc arcta undique obsidione pressa, & coangustata fuit. 3. Christus a Judæis captus est, capti quoque sunt nonagies septies mille Judæi. 4. Christus arctæ custodiæ est inclusus, Judæi, ne quis elabi posset, novo muro totam Urbem ambiente, quasi indagine, ferarum instar fuere conclusi. 6. Christo ardentissima siti excruciato fel, & acetum propinabatur; Judæi rabida fame stimulante, eo adigebantur, ut calceamenta, cingula, scutorum coria, simum & foetidissima quæque, imo & humanas carnes avidissime vorarent. 7. Christus omnibus ludibrio fuit, ac despicatui; perfida Judæorum gens adeo contempta ubique, & conculcata jacet, ut probrosius prope sit; esse Judæum; quam forem, latronem, hæreticum, aut gravissimis quibusque flagitiis notatum, 8. Christus fuit Cruci affixus; horum amplius quingenti quotidie in crucem sunt acti; ut jam spatium deesset crucibus & corporibus cruces. 9. Christus tandem a Judæis est occisus; Judæorum in illa obsidione undecies centena millia interiisse dicuntur.

8. *Qua Judæorum post Urbis eversionem fortuna?*

Secuta est servitus secundum Danielis vaticinium nunquam desitura. Unde exuti Templo, sacrificiis, urbibus, fundis, & prædiis; errabundi, extorres, sine lege, sine Rege toto vagantur orbe, perpetuo notati stigmate, repulsi a Magistratibus, aliisque publicis officiis, & dignitatibus, veluti orbis totius purgamenta, & carcinomata.

2. *Nunquamne Templum instaurare sunt aggressi?*

Tentarunt id semel, atque iterum, sed maximo suo periculo, & detrimento; nam dum, imperante Hadriano, anno post Christum natum centesimo trigesimo

mo quarto, novas idcirco turbas concitarent, centum Judæorum millia occisione deleta sunt, reliquis penitus profligatis, perque orbem universum dispersis. Ad hæc cum circa annum Christi ter centesimum sexagesimum tertium, favente Juliano Apostata, Templo instaurando manum admovent, flammæ globi e fundamentis erumpentes, instrumenta fabrilis absumpsere, & rubræ cruces in operarum vestibibus conspicuæ, captis ablisterè, crucisque trophæum circumferre vel invitos compulere.

Atque hunc tandem exitum habuit Respublica Hebræorum, post tot vicissitudines populi, ante a Deo electi, tot contra hostes prodigiis servati, singulari Numinis tutela protecti, ac demum a Deo penitus reprobati, uti multis ante sæculis Daniel prædixerat c. 9. *Et Civitatem, & Sanctuarium dissipabit populus cum Duce venturo, & finis eius vastitas, & post finem belli statuta desolatio.*

Tabula Chronologica , seriem Patriarcharum , Judicum, Regum, & Pontificum complectens.

Prima mundi ætas ab Adamo ante Diluvium.

Patriarchæ ante diluvium.	An. Nativ.	Vitæ.	Mor- tis	Synchronismus Monarchiarum.
Adam - - -		930	930	
Seth - - -	231	912	1042	
Enos - - -	236	905	1149	
Cainan I. - -	326	910	1235	
Malaleel - -	396	895	1290	
Jared - - -	461	962	1422	
Henoch - -	623			
Mathusalem -	688	969	1656	
Lamech - -	875	777	1651	
Noë - - -	1037	950	2006	
Sem - - -	1559	690	2158	

Secunda Mundi ætas post Diluvium usque ad Abrahamum

Arphadax -	1649	438		Initium Monar- chiæ Assyrio- rum sub Nem- rodo anno ab orbe condito 1879.
Cainan II. -	1694	360		
Sale - - -	1724	413		
Heber - -	1754	464		
Phaleg - -	1788	439		
Ren - - -	1818	239		
Sarug - -	1850	230		
Nachor - -	1880	148		
Thare - -	1909	205		

**Tertia mundi ætas ab Abrahamæ nativitate
usque ad Moysen.**

Patriarch. reliq. usque ad Jud.	Anni Nativ.	Vitæ	Synchronismus Monarchiarum.
Abraham -	2039	175	
Isaac - - -	2139	180	
Jacob - - -	2199	147	
Joseph - - -	2289	110	
Levi - - -	2285	137	
Caath - - -	2318	133	
Amram - - -	2381	137	
Aaron - - -	2461	122	

Quarta mundi ætas. Judices Hebræi.

Judices He- bræi	Anni Nativ.	Regi- min.	usque ad an.
Moyſes - -	2464	40	2504
Jofue - -	2416	17	2600
Othoniel -		40	2640
Aod - - -		80	2720
Debbora - -		40	2760
Gedeon - -		40	2800
Abimelech -		3	2803
Thola - - -		23	2826
Jair - - -		21	2848
Jephthe - -		6	2854
Abefan - -		7	2861
Ajalon - -		10	2871
Abdon - -		8	2879
Samſon - -		20	2899
Heli - - -		40	2939
Samuel - -		22	2962

Quinta mundi ætas. Reges Hebræi.

Reges.	Anni Reg.	usq; adan.	Reges.	Anni Reg.	usq; ad an.	Synch. Monar.
Saul	17	2979				
David	40	3019				Pro-
Salomon	40	3059				gressus
<i>Reges</i>			<i>Reges</i>			<i>Monar.</i>
<i>Jda.</i>			<i>Israel</i>			<i>Affyr.</i>
Roboam	17	3076	Jeroboam	21	3081	
Abias -	3	3079	Nadab	1	3082	
Afa - -	41	3120	Baasa -	23	3105	
Josaphat	25	3145	Elá -	1	3106	
Joram	4	3150	Zamri -		3106	
Ochozias	1	3151	Amri -	11	3117	
Athalia	6	2157	Achab -	22	3138	
Joas -	39	3196	Ochozias	1	3139	
Amasias	29	3225	Joram -	12	3151	
Ozias -	52	3277	Jehu -	28	3179	
Joatham	16	3293	Joachaz	16	3195	
Achaz	15	3308	Joas -	16	3241	Finis
Ezechias	29	3338	Jerobo II.	41	3251	Monar.
Manasses	54	3392	<i>Interreg.</i>	11	3262	Affyr.
Amon -	2	3394	Zacharias	M.6.	3262	sub Re-
Josias -	31	3425	Selum -	M.1.	3262	ge Bal-
Joachaz	M.3.	3425	Manahen	10	3274	thasare
Joakim	11	2436	Phacejas	2	3277	1516.
Jechonias	M.3.	3437	Phacee	20	3279	
Sedecias	10	3446	Ofeas	18	3314	

